

Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad

Titel: Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad

Dokumenttyp: Riktlinjer

Diarienummer: KS-0142/2020

Fastställd av: kommunfullmäktige

Tidpunkt för fastställande: den xx xx 2022

Status:

Omslagsbild: Lars Lisasson

Grafisk form: ETC Kommunikation AB

Tryckeri: Modin

© Sundbybergs stad

Östra Madenvägen 4 · 172 92 Sundbyberg

08-706 80 00 · info@sundbyberg.se · www.sundbyberg.se

Förord

Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad utgår från Sundbybergs stads dagvattenpolicy, antagen den 28 februari 2022, § 53, som anger stadens viljeriktning för en hållbar dagvattenhantering. Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad och Sundbybergs stads dagvattenpolicy utgör en del av den övergripande planering för att uppfylla stadens åtagande enligt EU:s vattendirektiv, och för att främja en god bebyggd miljö. Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad innehåller strategier och vägledning för planering, drift och tillsyn av dagvatten. Den är framtagen av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från Sundbyberg Avfall och Vatten AB (SAVAB), avdelningen för stadsbyggnad, avdelningen för stadsmiljö, avdelningen för bygglov och miljötillsyn, samt avdelningen för utveckling och hållbarhet i staden.

Dagvattenstrategi för Sundbybergs stad ska vara en vägledning för stadens sektorer och bolag att arbeta mot en hållbar dagvattenhantering, men är även vägledande för andra aktörer som verksamhetsutövare, fastighetsägare, konsulter och byggföretag. En ordlista som förklarar de begrepp som används i strategin finns i slutet av dokumentet.

Innehåll

1. Inledning	7
2. Dagvattenstrategins syfte och mål	9
3. Beskrivning av stadens recipienter och vattendrag	10
4. Översvämningsrisker	16
5. Dagvattensystem i Sundbyberg	18
6. Strategier för hållbar dagvattenhantering	22
6.1 Minska mängden föroreningar till stadens vatten	22
6.2 Skapa robust och klimatanpassad dagvattenhantering	25
6.3 Bevara vattenbalansen	28
6.4 Berika stadsmiljön	30
6.5 Hållbart genomförande	32
7 Ordlista	34

1. Inledning

Sundbybergs stad är både Sveriges minsta och folktätaste kommun. Enligt stadens översiktsplan kommer Sundbyberg växa från 50 000 till 80 000 invånare till 2030. Tillväxten innebär stora möjligheter för staden, men också stora utmaningar. Förtätningen medför stora konsekvenser för dagvattenhanteringen samtidigt som staden har krav på sig att förbättra vattendragens status och anpassa sig till framtida klimatförändringar.

När mängden hårdgjorda ytor ökar i staden minskar ytorna som är tillgängliga för dagvattenhantering. På oexploaterad mark infiltrerar en stor del av dagvattnet ned i marken, men när marken blir hårdgjord rinner vatten på ytan i snabbare takt vilket leder till större flöden. Konsekvensen av detta och kommande klimatförändringar, med intensivare och kraftigare nederbörd, blir att översvämningar uppstår, som i sin tur kan leda till skador på såväl allmän som enskild egendom. Den ökade avrinningen och fler förorenade ytor i staden bidrar även till att öka spridningen av föroreningar till sjöar och vattendrag.

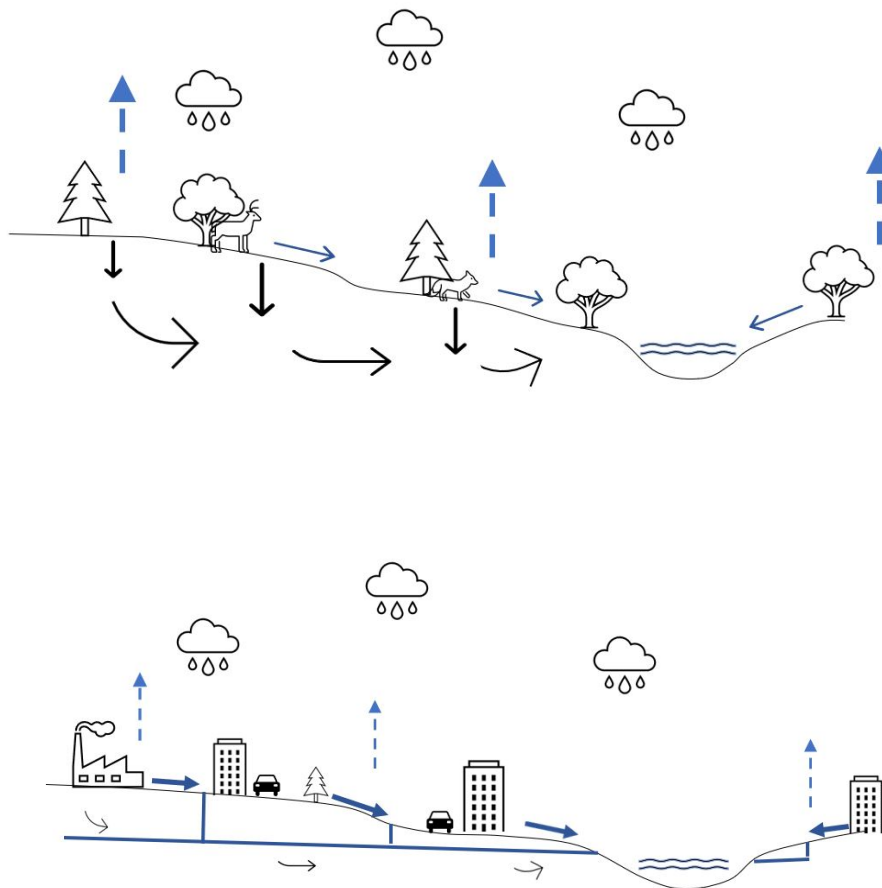

Illustration 1 Avrinning inom naturområde samt i stadsmiljö. I staden minskar infiltrationen, samt att mindre vatten avdunstar. Detta bidrar till att mer vatten rinner på ytan, och leds till våra vatten via brunnar och ledningar.

Dagvattenfrågan regleras av flera olika lagstiftningar till exempel Jordabalken, Lagen om allmänna vattentjänster (lag 2006:412), Miljöbalken (lag 1998:808), Lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (lag 1998:812) och Plan- och bygglagen (lag 2010:900). Detta medför att det krävs ett gemensamt politiskt synsätt, samt ett gemensamt synsätt mellan sektorer och bolag för att kunna skapa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i staden.

För att skapa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i staden behöver flera åtgärder vidtas. Utifrån viljeriktningen i dagvattenpolicyn har denna dagvattenstrategi tagits fram. Dagvattenstrategin är ett verktyg som ska ge stöd i stadens arbete för en långsiktig och hållbar dagvattenhantering, både i befintliga och nya områden. Den ska tillämpas vid ny- och ombyggnation (ombyggnation som påverkar höjdsättning och andel hårdgjord yta), åtgärdsarbete i den befintliga miljön, drift och underhåll av anläggningar samt vara ett stöd vid tillsyn. Dagvattenstrategin innehåller även en bilaga där ansvarsfördelningen internt inom staden tydliggörs för att på ett effektivt sätt arbeta med de åtgärder som behöver vidtas. Denna bilaga ska vara ett levande dokument som kan ändras vid behov.

Det är viktigt att dagvattenfrågan kommer in tidigt och behandlas långsiktigt såväl i stadens fysiska planering som i drift och underhåll. Inte minst utifrån att översvämningar till följd av skyfall och långvariga regn blir allt vanligare i Sverige och ställer staden inför stora och kostsamma utmaningar.

Dagvatten definieras som tillfälliga flöden på markytan av exempelvis regnvatten, smältvatten, och tillfälligt framträngande grundvatten.

2. Dagvattenstrategins syfte och mål

Dagvattenstrategins syfte är att skapa förutsättningar och vägledning för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering¹. Strategin ska följa stadens dagvattenpolicy och vara ett verktyg för att förbättra vattenkvaliteten i stadens vattenförekomster², samt anpassa staden till framtida klimatförändringar med ökad och mer intensiv nederbörd. Detta gäller både vid planering, genomförande, drift och miljötillsyn.

Minska mängden föroreningar till stadens vatten

Dagvattenhanteringen i staden ska bidra till en förbättring av stadens ytvattenkvalitet (inklusive Lötsjön samt Norra och södra Råstabäcken) och att god vattenstatus uppnås i Bällstaån, Ulvsundasjön, Igelbäcken och Brunnsviken.

Skapa robust och klimatanpassad dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen ska vara anpassad till kommande klimatförändringar med intensivare regn och högre vattennivåer. Syftet är att byggnader och samhällsviktiga funktioner inte ska skadas vid kraftiga regn eller höga vattennivåer i sjöar och vattendrag.

Bevara vattenbalansen

Den naturliga vattenbalansen bevaras så långt som möjligt för att undvika sättningar och skred till följd av minskad grundvattenbildning, och för att minska risken för erosion och stora flöden. Stadens dagvattensystem ska utformas med hänsyn till de naturliga avrinningsområdena, för att inte minska vattentillförseln till våra sjöar och vattendrag.

Berika stadsmiljön

Dagvattenhantering ska vid planering och anläggande av stadsmiljön vara en del i en sammanhållen helhet vad gäller såväl gestaltning som funktion. Den ska tillföra estetiska och rekreativa kvaliteter och stärka stadens grönska.

Hållbart genomförande

Staden ska arbeta med dagvatten på ett hållbart och kostnadseffektivt sätt och samarbeta såväl inom organisationen som med närliggande kommuner och andra externa parter för att uppnå en hållbar dagvattenhantering.

¹ Med hållbar dagvattenhantering avses bland annat att reducera dagvattenavrinningen från vår bebyggda miljö och bevara vattenbalansen. Då minskar risken för skador vid översvämningar och utsläppen av dagvattenföroreningar till våra vattenförekomster. En hållbar dagvattenhantering innebär också att vattnet ses som en resurs för växtlighet och för att skapa attraktiva stadsmiljöer.

² Med vattenförekomster avses både lokala recipienter, så som Lötsjön, Norra och Södra Råstabäcken, samt de berörda vattenförekomsterna Bällstaån, Ulvsundasjön, Igelbäcken och Brunnsviken.

3. Beskrivning av stadens recipienter och vattendrag

Staden är uppdelad i fyra större avrinningsområden som leder dagvattnet till ytvattenrecipienterna Igelbäcken (som mynnar ut i Edsviken), Brunnsviken, Ulvsundasjön samt Bällstaån. Ingen av dessa ytvattenförekomster uppnår god ekologisk eller kemisk status idag. Förutom dessa ytvattenförekomster finns även de mindre lokala recipienterna Lötsjön, Norra och Södra Råstabäcken som tillhör Brunnsvikens avrinningsområde. Ytvattenförekomsterna och de lokala recipienterna beskrivs mer i detalj nedan.

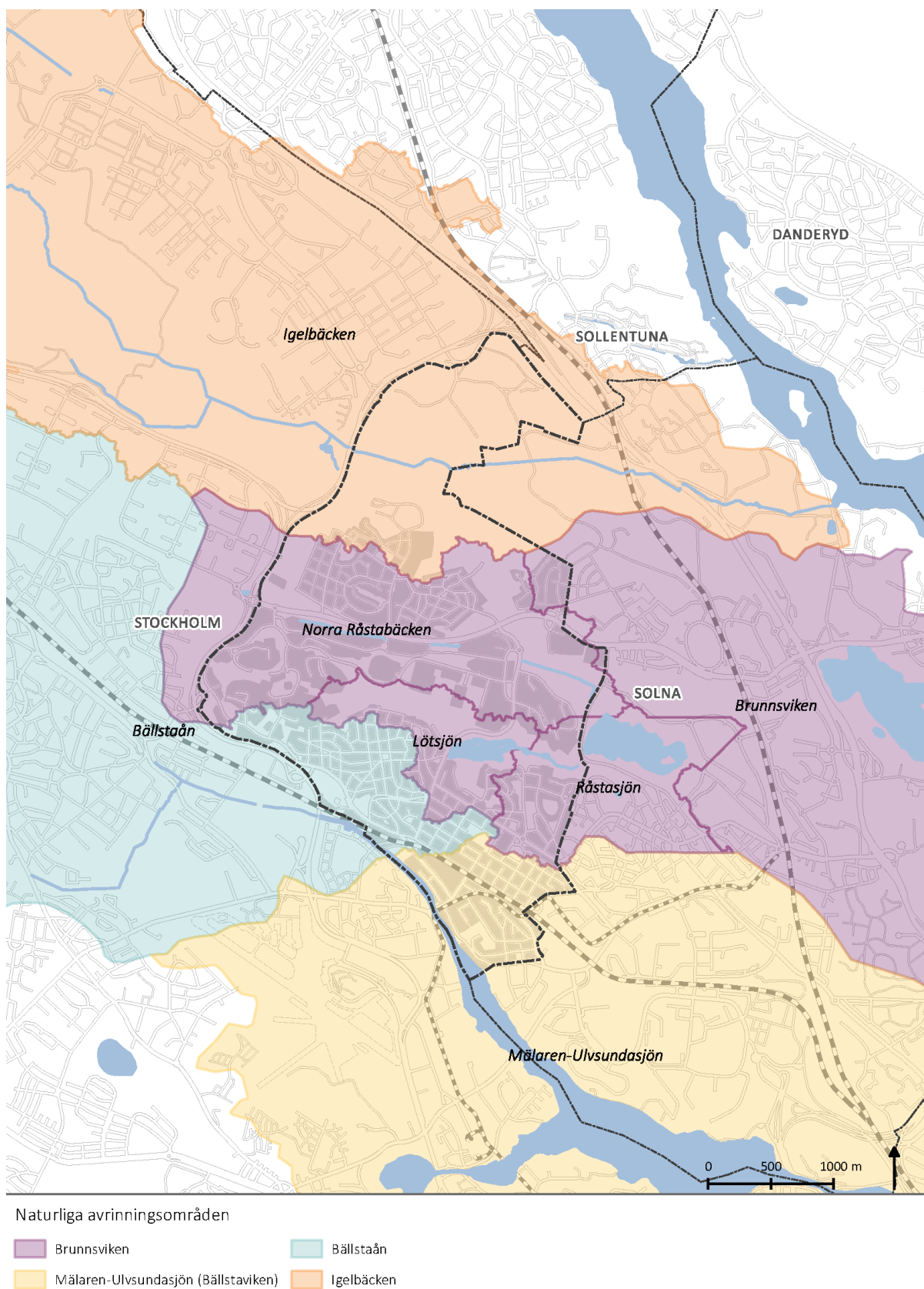

Illustration 2 Naturliga avrinningsområden inom Sundbybergs stad, där vattnet följer topografin.

Alla recipienter förutom Brunnsviken ligger inom Sundbybergs kommungräns. Dagvatten från staden avleds via de mindre recipienterna Norra Råstabäcken³ samt södra Råstabäcken och Lötsjön, vidare till Råstajön och Råstaån i Solna för att därefter mynna i Brunnsviken.

Norra Råstabäcken i Sundbyberg utgör ett mycket viktigt stråk i dagvattenhanteringen. Det är en bäck utan höga naturvärden som rinner i väst-östlig riktning genom Sundbyberg. Stora delar av bäcken är kulverterad idag och de öppna delarna är uträtade, vilket medför att bäcken har mer karaktär av ett dike. De hårdgjorda ytorna inom avrinningsområdet gör även att belastningen på bäcken är väldigt stor, både när det kommer till flöden och föroreningar.

Illustration 3 Norra Råstabäcken vid Råsta Gård

³ Norra Råstabäcken benämns även som Madenbäcken.

Lötsjön är en övergödd fågelsjö, som är omgiven av ett populärt promenadstråk och naturreservat. Dricksvatten har tidigare tillförts till Lötsjön för att upprätthålla vattennivån. Detta beror på att delar av sjöns naturliga avrinningsområde leds bort via det kombinerade nätet till Bromma avloppsreningsverk, samt för att vatten från sjön har använts för bevattning av kyrkogården. Vatten från sjön används inte längre för bevattning av kyrkogården, och därför har tillförseln av dricksvatten till Lötsjön upphört.

Illustration 4 Lötsjön

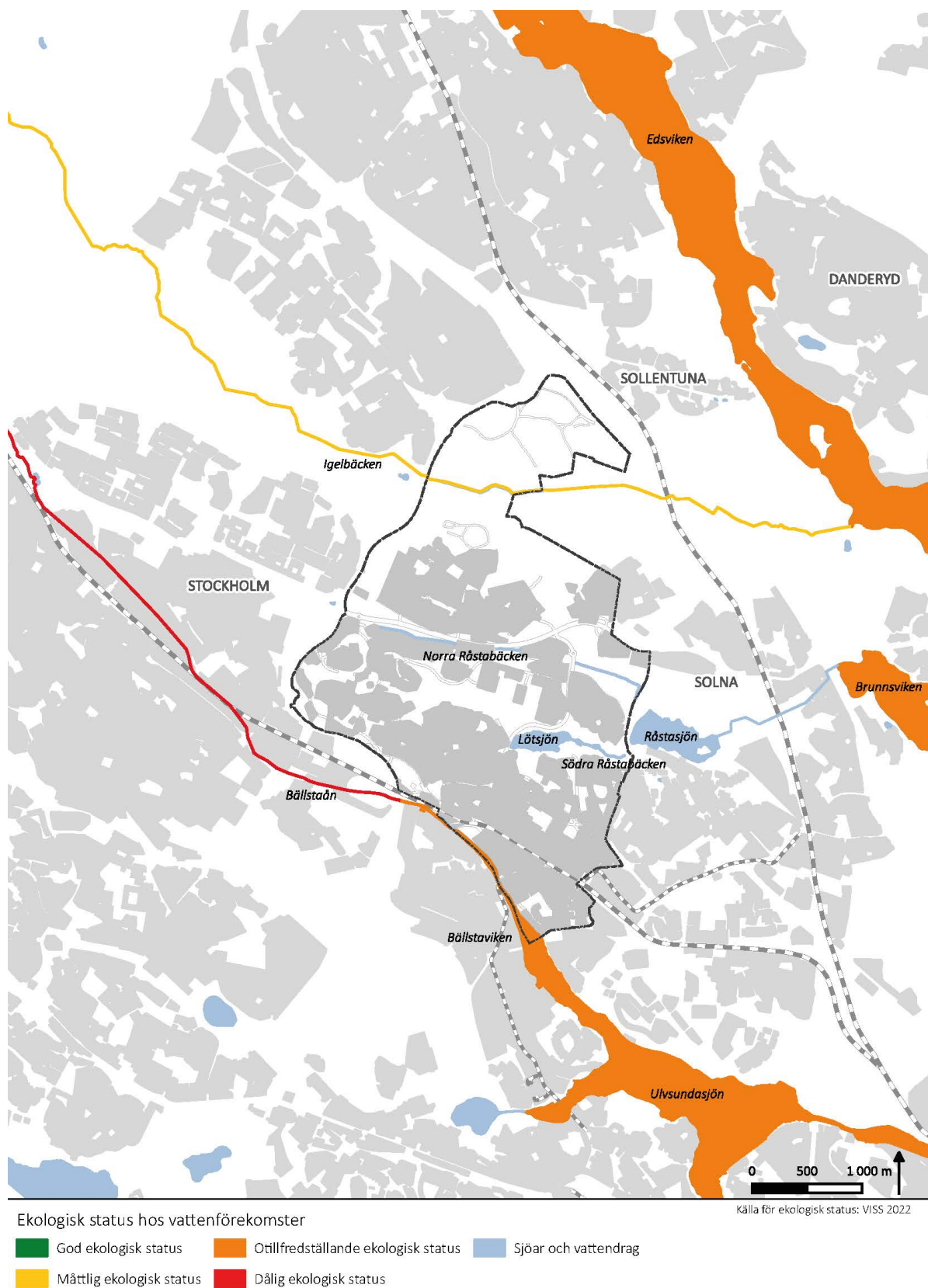

Illustration 5 Ekologisk status i stadens berörda vattenförekomster. Ekologisk status bedöms i en femgradig skala. Hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig status.

Brunnsviken

Ekologisk status: Otillfredsställande

Kemisk status: Uppnår ej god

Igelbäcken:

Ekologisk status: Måttlig

Kemisk status: Uppnår ej god

Bällstaviken-Ulvsundasjön

Ekologisk status: Otillfredsställande

Kemisk status: Uppnår ej god

Bällstaån

Ekologisk status: Dålig

Kemisk status: Uppnår ej god

4. Översvämningsrisker

Platser i närhet till sjöar och vattendrag riskerar att översvämmas. I Sundbyberg är det områden och bebyggelse kring Bällstaån/Bällstaviken samt Norra Råstabäcken som riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd. Översvämningsrisken ökar på grund av omfattande exploatering med hårdgjorda ytor längs med vattendragen. Vattnet avrinner snabbare i tätbebyggd miljö än på grönytor med hög genomsläpplighet. Den snabba avrinningen leder till högre flödestoppar, och därmed även till högre vattenstånd i vattendrag vid kraftig nederbörd.

Även bebyggelse som är placerad i låglänta, instängda områden riskerar att översvämmas. Vid kraftiga regntillfällen kan inte dagvattensystemet ta hand om tillrinnande dagvatten. Istället rinner det på ytan och följer topografin, vilket gör att stora mängder vatten kan samlas i låglänta områden utan sekundära avrinningsvägar (se ordlista för förklaring). För att identifiera riskområden för översvämnung har en skyfallskartering⁴ gjorts för hela staden (se illustration 6). Översvämningsområden i staden har beräknats för ett skyfall motsvarande ett klimatkompenserat regn med återkomsttiden 100 år.

Regn som överskrider dagvattenledningsnätets kapacitet kan leda till källaröversvämnningar i fastigheter. Detta drabbar främst fastigheter som är anslutna till kombinerat nät, där både spill- och dagvatten är anslutna till samma ledning. Då tränger vatten in i källaren via golvbrunnar eller andra avloppsenheter.

⁴ SMHIs definition av skyfall är minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut.

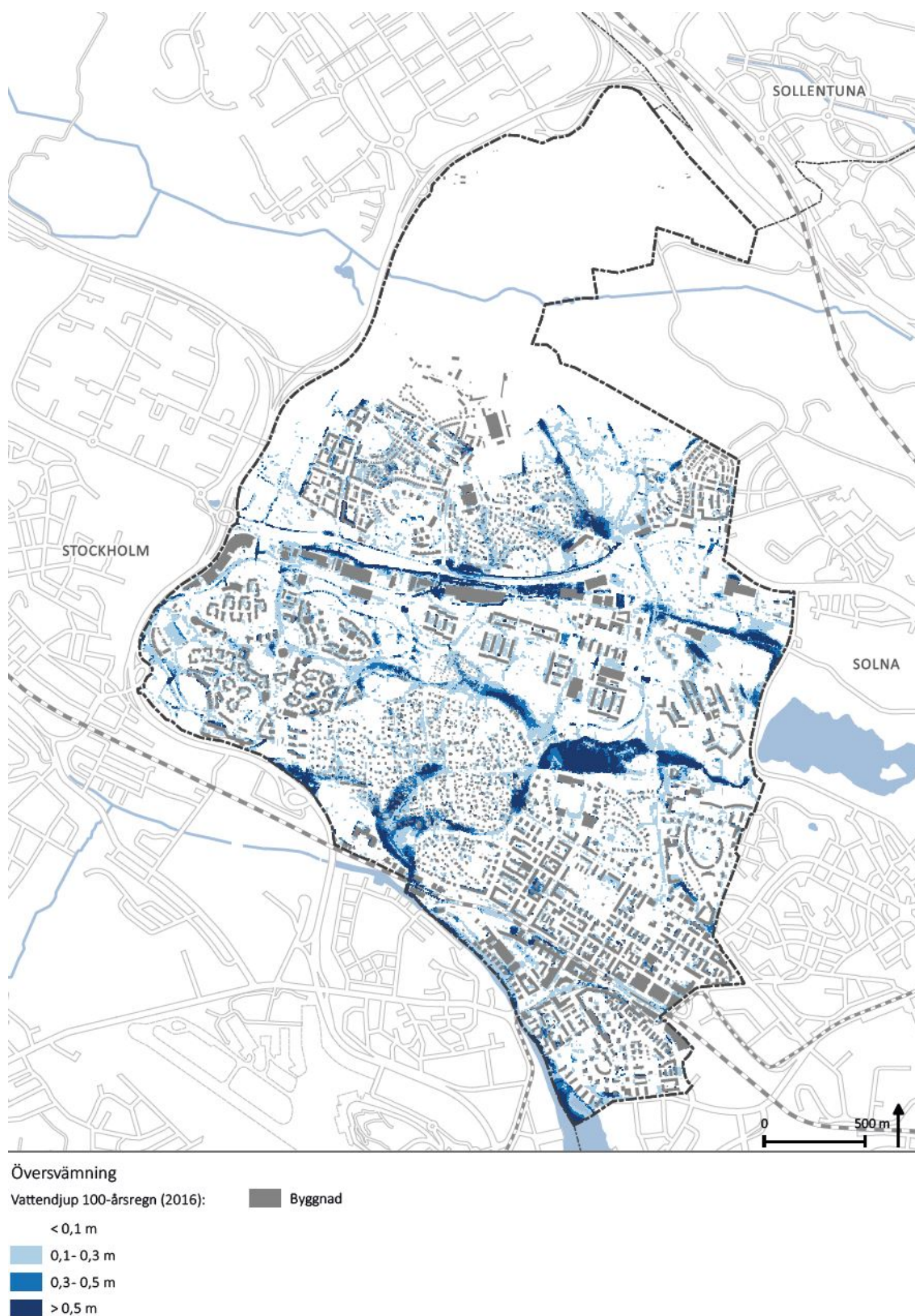

Illustration 6 Skyfallskartering från 2016. Skyfallskarteringen visar områden i Sundbyberg där det kan bli stående vatten vid ett skyfall.

5. Dagvattensystem i Sundbyberg

Dagvattnet avleds till recipienterna främst genom ledningar, diken samt ytlig avrinning på markytan. Ett naturligt avrinningsområde avgränsas av naturliga höjder. Inom ett tekniskt avrinningsområde sker avledning till recipient genom ledningar, diken och andra dagvattenanläggningar. Det tekniska avrinningsområdet kan skilja sig från det naturliga avrinningsområdet till exempel genom att dagvattenledningssystemet har sitt utlopp i en annan recipient än den naturliga recipienten, eller genom att dagvatten avleds i kombinerat nät, där dagvattnet leds tillsammans med spillvattnet till reningsverk.

Dagvattensystemet består utöver ledningsnät också av andra dagvattenanläggningar som till exempel dagvattendammar och fördröjningsmagasin som ägs av VA-huvudmannen. I Sundbyberg finns i dagsläget ett fåtal sådana dagvattenanläggningar och behovet av fler är stort. Tekniska avrinningsområden i Sundbyberg illustreras i Illustration 7.

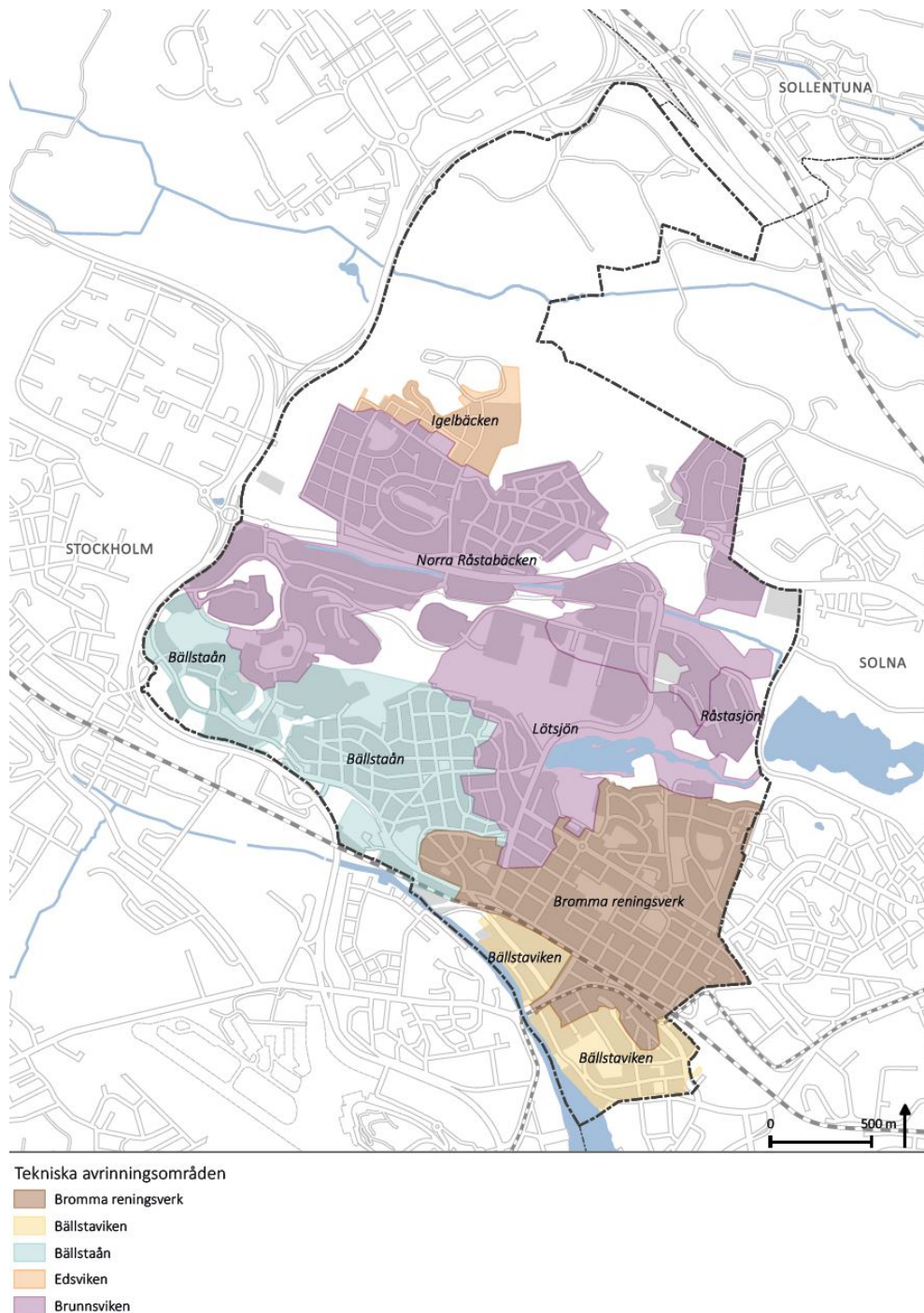

Illustration 7 Tekniska avrinningsområden för dagvatten i Sundbyberg

Kymlingeområdet är det enda området i staden som inte ingår i verksamhetsområdet för dagvatten. Det betyder att det inte finns några VA-ledningar som ägs av VA-huvudmannen här och inte heller skyldighet att bygga ut VA-ledningar. I takt med den pågående utbyggnaden av Ursvik kommer mängden dagvatten som avleds till Igelbäcken från Sundbyberg att öka. Detta kan ha påverkan på omfattningen av verksamhetsområdet för dagvatten. Verksamhetsområde beslutas av kommunfullmäktige.

Huvuddelarna i dagvattennätet i Sundbyberg illustreras i illustration 8 där visas också ungefärlig placering av utloppen.

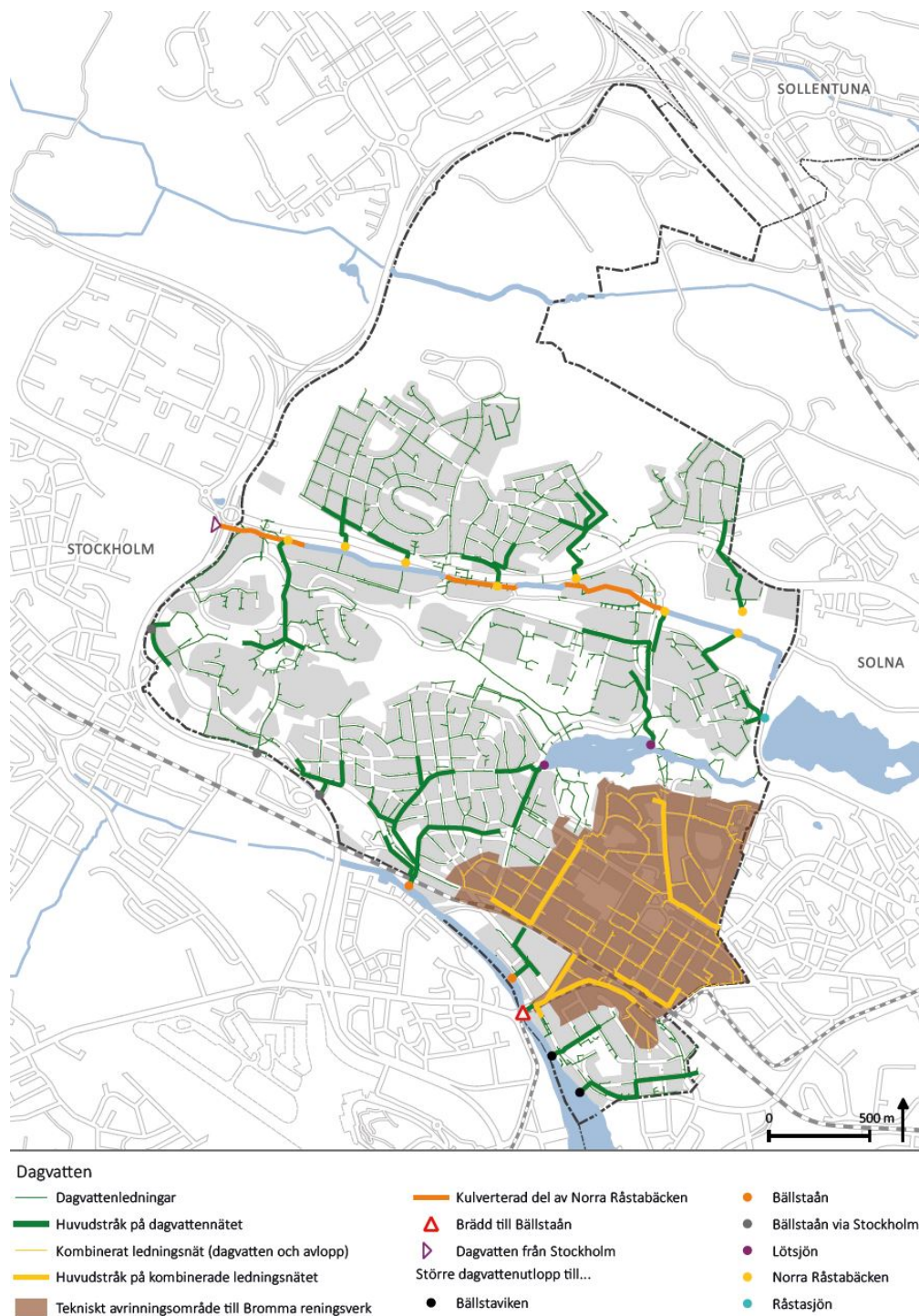

Illustration 8 Huvuddelarna i Sundbybergs dagvattennät med utlopp. Skrafferat område utgör kombinerat ledningsnät

Vid stora flöden i kombinerat ledningsnät behöver ibland avloppsvatten bräddas. Det betyder att vattnet släpps ut i recipient, utan rening, för att ledningsnätet är fullt och avloppsvatten annars riskerar att tränga upp i golvbrunnar och källare. Kombinerat ledningsnät ska dels kunna avleda spillvatten från de som är

påkopplade, dels dagvattenflödet från ett 10-årsregn. När det kommer större regn än ett 10-årsregn riskerar alltså bräddning att ske från kombinerade nät. Det kombinerade nätet finns markerat i brunt i Illustration 8.

6. Strategier för hållbar dagvattenhantering

Strategier har tagits fram för varje enskilt mål i stadens dagvattenpolicy. Strategierna ska ses som en helhet och har ingen inbördes rangordning. Dessa strategier ska fungera som verktyg i arbetet mot stadens uppsatta viljeriktning.

6.1 Minska mängden föroreningar till stadens vatten

Dagvatten är en betydande källa till övergödning och föroreningar i Sundbybergs lokala recipienter och berörda vattenförekomster. För att nå god ekologisk och kemisk status i enighet med miljö kvalitetsnormerna måste mängden föroreningar från dagvattnet reduceras.

Det är viktigt att vidta åtgärder vid källan så att dagvattnet inte förorenas. Då skadliga ämnen transporteras till våra vattenförekomster via dagvattnet är det av stor vikt att rätt material används vid exploatering (exempelvis tak, lyktstolpar, fasader). Staden ska arbeta med att identifiera befintliga föroreningskällor, och möjligheten att åtgärda dessa ska utredas. Material som ska undvikas om möjligt är till exempel zink och koppar. Staden ska även sträva efter att motverka spridningen av mikroplaster via dagvattnet. Viktiga källor till mikroplaster är vägar och däck, konstgräsplaner, båtbottnfärger och nedskräpning. För att undvika spridningen av mikroplaster ska en bedömning av lämpligast material för till exempel konstgräsplaner och gummidukar göras, samt en skötselplan tas fram. Vid behov ska även lämplig avskiljningsmetod väljas. Åtgärder för att minska nedskräpning är också viktigt för att minska spridning av mikroplaster.

Förorenat dagvatten ska renas så nära källan som möjligt, genom lokala åtgärder på kvarters- och allmän platsmark. Verksamhetsutövare och fastighetsägare har ansvar för att vid behov vidta åtgärder för att rena dagvattnet. Vid exploatering och ombyggnationer (ombyggnation som påverkar höjdsättning och andel hårdgjord yta) ska mark avsedda för rening av dagvatten säkerställas i varje projekt, program- och planområde. Om föroreningsbelastningen bedöms öka från ett område trots reningsåtgärder ska möjligheten till kompensationsåtgärder⁵ i befintlig miljö utredas och redogöras för.

⁵ Med kompensationsåtgärder avses reningsanläggningar som omhändertar ytor utanför ett ny- samt ombyggnationsområde. Dessa kompensationsåtgärder ska kompensera för en ökning av föroreningar vid ny- samt ombyggnation av ett område.

Illustration 9 Dagvattenhantering på kvartersmark i Norra Djurgårdsstaden, Stockholm.

För att säkerställa rening av dagvatten ska åtgärder på allmän platsmark som samlar vatten från flera områden anläggas. Dessa åtgärder och behov av markreservation ingår bland annat i stadens kommande genomförandeplaner för Brunnsviken, Ulvsundasjön, Igelbäcken och Bällstaån. Genomförandeplanerna är en del av lokala åtgärdsprogram som tas fram där åtgärder i befintliga miljöer ska placeras där de bedöms göra störst nytta. Hänsyn ska också tas till upptagningsområdets storlek och markanvändning samt vattenstatus i berörd recipient.

Ytor där avrinnande dagvatten har högre koncentrationer av föroreningar ska prioriteras vid planering av reningsåtgärder. Dessa är: större parkeringsplatser, vägar, fastigheter med tak- och fasadplåt i koppar och zink (inklusive dess legeringar) samt verksamheter med utsläpp av föroreningar till dagvatten.

Separering, det vill säga att dela upp kombinerat ledningsnät i dagvattenledningar och spillvattenledningar, leder till att dagvatten från stadsdelar med kombinerat ledningsnät återfår sin naturliga recipient och att bräddning av orenat spillvatten

till stadens vattendrag minskar. Separering behöver dock genomföras med eftertanke så att man inte skapar flödesproblem i nedströms liggande ledningsnät. Det är också mycket viktigt att plats för reningsåtgärder säkras så att det dagvatten som efter separering leds till recipient inte försämrar recipientens status.

Under vinterhalvåret uppkommer behov av snöröjning i staden. Snö kan innehålla en mängd olika föroreningar, och uppläggning av snö räknas som en miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap 1 § i miljöbalken. Snö som röjs bort bör främst läggas upp på infiltrerbar mark inom närområdet för smältning. Staden bör därför se till så att snöuppläggningsplatser finns på lämplig plats samt i tillräcklig omfattning. Att låta snön smälta och ledas vidare till det kombinerade ledningsnätet via brunnar bör undvikas, då detta belastar avloppsreningsverket.

Strategier

- 💧 **Åtgärdsprogram och genomförandeplaner ska tas fram för varje recipient. Dessa ska följas upp internt av Sundbybergs stads dagvattengrupp en gång per år.**
- 💧 **Åtgärder ska vidtas vid källan för att undvika att dagvattnet förorenas. Material som innehåller miljöfarliga ämnen ska undvikas, detta inkluderar även material som bidrar till spridning av mikroplaster.**
- 💧 **Dagvattnet omhändertas så nära källan som möjligt genom lokala åtgärder. Vid exploatering och ombyggnation ska dagvattenanläggningar dimensioneras för att omhänderta och rena minst ett 20 mm regn. För ytor som alstrar högre koncentrationer av föroreningar bör särskilda åtgärder vidtas i direkt anslutning till ytan.**
- 💧 **Åtgärder på allmän platsmark som omhändertar dagvatten från flera områden ska anläggas för att säkerställa rening av dagvattnet. Dessa ska dimensioneras och utformas utifrån recipientens behov enligt de lokala åtgärdsprogrammen och genomförandeplanerna.**
- 💧 **För att minska bräddningar av avloppsvatten blandat med dagvatten till våra vattenförekomster ska Sundbybergs stad ha som målsättning att kombinerade ledningssystem separeras.**
- 💧 **Sundbybergs stad ska ta fram en plan för snöhantering för att minimera risken att förorenad snö når våra vattenförekomster vid snösmältning.**

6.2 Skapa robust och klimatanpassad dagvattenhantering

Vårt klimat förändras och i framtiden beräknas kraftiga nederbördstillfällen bli allt vanligare. Dessa nederbördstillfällen riskerar att översvämma bebyggelse och infrastruktur. Konsekvensen av detta blir stora skador på bebyggelse och samhällsviktiga funktioner som blir kostsamma både för staden, och för enskilda fastighetsägare och verksamhetsutövare. Detta ökar behoven av klimatanpassningsåtgärder, både i nya och befintliga områden.

Stadens dagvattensystem ska anpassas till ett förändrat klimat. Detta görs bland annat genom en klimatanpassad dimensionering av dagvattensystemet. Lokalt omhändertagande av dagvatten är också viktigt för att minska flödestopparna. Vid ny- och ombyggnation ska staden verka för att 20 mm vid ett nederbördstillfälle renas och fördröjs. Ledningsnät dimensioneras enligt gällande rekommendationer från Svenskt Vatten.

Illustration 10 Anläggande av dagvattenmagasin i Brotorp. Dagvattenmagasinet är till för fördröjning och består av dagvattenkassetter.

Vid extrema nederbördstillfällen har inte dagvattensystemet kapacitet att avleda dagvattnet. För att minimera skador på byggnader och infrastruktur måste stadens höjdsättning av den bebyggda miljön ses över. Sekundära avrinningsstråk ska säkerställas vid utformning av nya områden samt vid ombyggnation i befintlig miljö. Exempelvis kan vatten avledas till parker och andra lämpliga ytor som tillåts översvämmas. Multifunktionella ytor är ytor där vatten samlas vid stora och intensiva regn. Dessa används normalt för andra ändamål, så som sport eller rekreation. Att bygga på låglänta instängda områden bör undvikas, då dessa områden saknar möjlighet till yttlig avrinning. Stadens skyfallskartering är ett lämpligt verktyg för att översiktligt identifiera instängda områden, avrinningsstråk och klimatanpassningsåtgärder i tidig planering. Mer detaljerade skyfallsanalyser ska göras om risk finns att bebyggelse och viktig infrastruktur översvämmas, även uppströms och nedströms det aktuella projektområdet. Skyfallsanalyser bör tas fram för minst ett 100-årsregn med klimatfaktor.

Illustration 11 Multifunktionell yta för skyfallshantering i Rålambshovsparken. Vänstra bilden visar skyfallsdammen vid anläggning.

Dagvatten avrinner snabbare från hårdgjorda ytor så som asfalterade vägar. Detta leder till större flödestoppar i våra vattendrag, och ökar översvämningsrisken. För att få en långsammare avrinning och minimera översvämningsrisken vid stadens vattendrag bör andelen genomsläppliga ytor i största möjliga mån maximeras. Där detta inte är möjligt eller räcker till kan fördröjningslösningar både ovan och under mark anläggas. Norra Råstabäcken är en bäck som är översvämningsbenägen redan idag då stora delar av avrinningsområdet består av hårdgjorda ytor. För att inte riskera att skada befintlig och framtida bebyggelse och infrastruktur vid bäcken bör flöden till bäcken inte öka vid ett dimensionerande regn.

Översvämningsytor inom avrinningsområdet bör även dessa bevaras, då de minskar risken för skador vid skyfall och höga vattennivåer i vattendrag och sjöar.

Strategier

- 💧 Långsam avrinning och infiltration ska eftersträvas genom att maximera andelen genomsläppliga ytor vid detaljplaneläggning och ombyggnation.
- 💧 Dagvatten ska fördröjas och omhändertas lokalt, både på allmän platsmark och kvartersmark. Vid ny- och ombyggnation ska minst 20 mm regn omhändertas.
- 💧 Vid anläggande och ombyggnation av Sundbybergs stads dagvattensystem ska dessa dimensioneras med hänsyn till förväntade klimatförändringar.
- 💧 För att minimera skador vid skyfall ska sekundära avrinningsvägar säkerställas vid ny- och ombyggnation.
- 💧 Lämpliga översvämningsbara ytor ska identifieras och dess funktion bibehållas.
- 💧 Byggnader och samhällsviktiga funktioner ska vid detaljplanering placeras så de inte riskerar att skadas vid kraftiga regn eller höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Länsstyrelsens rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall ska följas.
- 💧 Vid kulvertering av vattendrag ska det säkerställas att kulverteringen inte kommer att öka risken för översvämning för närliggande bebyggelse och samhällsviktiga funktioner.

6.3 Bevara vattenbalansen

När genomsläppliga ytor i staden exploateras minskar dagvattnets möjlighet att infiltrera i marken och bilda grundvatten. När grundvattenbildningen minskar kan sättningar uppstå, vilket innebär att markytan sjunker. Sättningar kan orsaka skador på både byggnader och infrastruktur. För att minimera risken för sättningsskador till följd av minskad grundvattenbildning bör dagvatten i största mån infiltreras lokalt eller i omgivande mark före anslutningen till stadens dagvattensystem. Det kan uppnås genom att maximera andelen genomsläppliga ytor, samt genom att anlägga exempelvis översilningsytor eller växtbäddar, både på allmän platsmark och kvartersmark. Gröna tak kommer inte att påverka grundvattennivåerna, då dessa inte har direktkontakt med den infiltrerbara markytan. Däremot kan de ha en flödesutjämnande effekt och fördröja dagvatten. Beroende på tjocklek av substratet har dessa en varierande fördröjningsförmåga. Gröna tak kan också behöva gödulas för att behålla sin funktion och estetik, vilket gör dem mindre fördelaktiga ur ett dagvattenreningsperspektiv. Det är också viktigt att tänka på driften av dessa, något som kan vara svårt att säkerställa på kvartersmark. På grund av dessa faktorer bör gröna tak inte vara ett förstahandsalternativ för dagvattenhantering, däremot är de positiva ur andra perspektiv, så som för biologisk mångfald och gestaltning. Ett viktigt verktyg vid nybyggnation är stadens grönytefaktor som ska främja ekosystemtjänster, grönska, dagvatten och sociala värden i planering och byggande.

Illustration 12 Torrdamm, Norra Djurgårdsstaden

På hårdgjorda ytor avrinner dagvatten snabbare, och för att minska flödestopparna bör öppna tröga avledningssystem anläggas där det är möjligt.

Öppna system för tröga avledningssystem bromsar och utjämnar höga flöden. När höga flöden bromsas in och utjämnas minskar risken för skador på byggnader och infrastruktur i samband med kraftig nederbörd eller snabb snösmältning. Exempel på tröga avledningssystem är diken, kanaler, infiltrationsytor och torrdammar.

Delar av Lötsjöns naturliga avrinningsområde leds i dagsläget bort från sjön. För att återställa den naturliga vattenbalansen bör stadens dagvattensystem utformas med hänsyn till det naturliga avrinningsområdet, där rent dagvatten leds till Lötsjön.

Strategier

- 💧 För att bibehålla grundvattennivåer ska genomsläppliga ytor för infiltration av dagvatten maximeras i detaljplaner och genomförande.
- 💧 Sundbybergs stads dagvattensystem ska planeras så att de naturliga avrinningsområdena bibehålls.
- 💧 Tröga avledningssystem ska anläggas där det är möjligt.

6.4 Berika stadsmiljön

Vid nya bebyggelseprojekt minskar oftast möjligheten till infiltration av dagvatten genom att byggnader uppförs och marken hårdgörs med nya gator och andra anläggningar. Detta påverkar möjligheten för naturlig rening och fördröjning genom infiltration. Dagvattnet från bland annat verksamheter med utsläpp av föroreningar till dagvatten, parkeringar och gator kan dessutom kräva en högre grad av rening då det är mer förorenat och belastar recipienterna hårdare. Mindre del genomsläpplig mark innebär också att vatten blir kvar på ytan med risk för översvämningar vid stora regn för vilka dagvattenledningar inte är dimensionerade. Lösningar för dagvattenhantering, och för att möta upp för risken för översvämning vid kraftig nederbörd, behöver därför alltid finnas med från start vid planering av nya bebyggelseprojekt.

Dagvattenhanteringen ska vid planering och anläggande av stadsmiljön vara en del i en sammanhållen helhet med avseende på gestaltning och funktion och tillföra estetiska och rekreativa kvaliteter. Den ska planeras så att den bidrar till bevattning av stadens grönska, stärker blå- och grönstrukturen och ger möjlighet till ett rikt växt- och djurliv. Detta i sin tur ger upplevelsevärden som bidrar till människors hälsa och välmående.

Stadens träd har också en viktig funktion för dagvattenhanteringen, som ska tas i beaktande vid planering av stadsmiljön. Träden minskar mängden dagvatten som når marken genom att en del av nederbörden fångas upp av trädkronorna och sedan kan avdunsta därifrån. Vissa trädsorters kronor fångar upp mer nederbörd än andra. När det regnat kan träden effektivt ta vara på vattnet i en växtbädd genom avdunstning och transpiration. Större träd och växtbäddar möjliggör att mer vatten tas upp lokalt och inte behöver ledas bort. Ännu effektivare kan det bli om träden kompletteras med ett undre skikt av buskar eller perenner.

Illustration 13 Dagvattendamm i Kyrkparken, Barkarbystaden.

Dagvatten kan också genom att synliggöras bidra till att sprida kunskap om vattnets roll i vår stad.

Vid planering av markanvändning och höjdsättning bör multifunktionella ytor eftersträvas, till exempel parkytor, idrottsytor med flera, som tål att tillfälligt översvämmas. Även sekundära avrinningsvägar vid skyfall ska säkerställas genom höjdsättning och markanvändning. Detta är av särskilt stor vikt med tanke på att tillgången till mark ofta är begränsad och dagvattenhanteringsens markbehov behöver komma med i ett tidigt skede. Befintliga bebyggelseområden är ofta inte utformade för lokalt omhändertagande av dagvatten. Vid ny planering och ombyggnation av befintliga bebyggelseområden ska dagvattenhantering i möjligaste mån integreras på samma sätt som vid ny byggnation.

Strategier:

- **Dagvattenhantering ska vara med från start vid all bebyggelseplanering.**
- **Dagvattenhanteringen ska vid planering och anläggande vara en del i en sammanhållen helhet med avseende på gestaltning och funktion och tillföra estetiska och rekreativa kvaliteter.**
- **Ytlig dagvattenhantering ska eftersträvas.**
- **Dagvattenhanteringen ska bidra till att bevattna Sundbybergs stads grönska, stärka stadens blå- och grönstruktur och ge förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.**
- **Multifunktionella ytor som kan översvämmas vid stora regn eftersträvas vid planering av markanvändning samt vid höjdsättning.**
- **Höjdsättning ska användas som ett verktyg för att säkerställa avrinningsstråk till lämpliga översvämningsytor.**

6.5 Hållbart genomförande

Dagvattenhantering är en fråga som berör flera delar av stadens organisation (både sektorer och bolag), och måste beaktas i varje skede av samhällsbyggnadsprocessen, miljötillsyn samt skötsel och drift. För att kunna arbeta med frågan behövs därför en tydlig ansvarsfördelning och ett brett samarbete mellan stadens olika enheter och bolag. Förankring av ansvarsfördelningen inom staden är även väldigt viktigt för att effektivisera dagvattenarbetet. Ansvarsfördelningen presenteras mer ingående i bilaga 3. Ansvarsfördelningen och kostnader kopplat till denna ska följas upp löpande i stadens dagvattengrupp, minst en gång per år. Det är också viktigt att dagvattenfrågan följs upp politiskt, förslagsvis i KS en gång per år, och i styrelsen för Stadshus AB. Den ska också avrapporteras i årsredovisningen.

Sundbybergs avrinningsområden delas med andra kommuner. Därför är det viktigt med ett kommunöverskridande arbete för att säkerställa en långsiktigt hållbart och kostnadseffektiv dagvattenhantering. Detta arbete inkluderar lokala åtgärdsprogram för respektive recipient. I åtgärdsprogrammen utreder Sundbyberg tillsammans med andra berörda kommuner recipientens förbättringsbehov och hur god status ska uppnås. Åtgärdsprogrammen och recipientens status följs upp i kommunöverskridande arbetsgrupper för respektive recipient. Inom åtgärdsprogrammen tas även en kommunspecifik genomförandeplan fram, som föreslår specifika åtgärder för att recipienterna ska få god status. Åtgärdsprogrammen är ett viktigt komplement till dagvattenstrategin, som innehåller handlingsplaner med konkreta åtgärder för att nå miljökvalitetsnormerna i våra recipienter. Ytor och utredningsbehov ska också beskrivas och markeras översiktligt i den kommande VA-planen. Detta för att säkerställa att ytor reserveras för dagvattenhantering.

En hållbar dagvattenhantering uppfyller miljökrav, har investerings- och driftkostnader som är proportionerliga med nyttan, bidrar till stadsmiljön samt bidrar till att behålla vattenbalansen. Kostnadseffektiviteten av olika dagvattenåtgärder ska vägas mot varandra och mot andra nyttor. Ett exempel på en ej hållbar lösning är pumpning av dagvatten. Det är kostsamt, och är ur ett miljöperspektiv energikrävande. En kostnadseffektiv dagvattenhantering uppnås även genom att beakta dagvattenfrågan i samhällsbyggnadsprocessens alla skeden, från översiktsplanering till genomförande och drift av dagvattenanläggningar.

För att säkerställa dagvattenhanteringen är det viktigt med miljötillsyn. Miljötillsynen ska säkerställa att anläggningarna är byggda och i drift, samt att de uppfyller sin funktion. Staden ska därför arbeta för att utöka och säkerställa resurser för miljötillsynen för dagvattenanläggningar, både på allmän platsmark samt kvartersmark.

Platsspecifika dagvattenutredningar är ett mycket viktigt verktyg för att lösa dagvattenhanteringen inom ett område, och ska alltid genomföras vid planering av ny bebyggelse. Dagvattenutredningen ska även vara ett underlag för hantering av bygglov och genomförande. Efter att en detaljplan vunnit laga kraft är det viktigt att föreslagna dagvattenåtgärder följs upp och utreds ytterligare, och att de inte tas bort till byggskedet. Detta ska kontrolleras av projektledare för genomförande och bygglov. Dagvattenutredningens innehåll och omfattning ska följa den checklista som Staden tagit fram.

Strategier

- 💧 Sundbybergs stad ska ha en tydlig ansvarsfördelning och ett brett samarbete mellan sektorer och bolag. Ansvarsfördelningen ska förankras och följas upp i stadens olika organisationer genom stadens dagvattengrupp.
- 💧 Arbetet med dagvatten ska följas upp politiskt och avrapporteras i årsredovisningen.
- 💧 För att säkerställa en långsiktig hållbar dagvattenhantering ska lokala åtgärdsprogram tas fram och följas upp av Sundbybergs stads dagvattengrupp. Dessa åtgärdsprogram ska innehålla konkreta åtgärder för att uppnå miljökvalitetsnormerna i våra vatten. Ytor för dagvattenhantering och utredningsbehov ska även beskrivas i den kommande VA-planen.
- 💧 Sundbybergs stad ska arbeta för att utöka och säkerställa resurser för miljötillsynen för dagvattenanläggningar, både på allmän platsmark samt kvartersmark.
- 💧 Sundbybergs stad ska beakta dagvatten vid skötsel och drift av allmän platsmark och allmänna anläggningar.
- 💧 Dagvatten ska integreras i alla skeden under samhällsbyggnadsprocessen.
- 💧 Kostnadseffektiviteten av olika dagvattenåtgärder ska vägas mot varandra, med hänsyn till miljönyttan, genomförande, drift och stadsmiljö.
- 💧 Dagvattensystemet ska anläggas med självfall, så att dagvatten inte behöver pumpas.
- 💧 VA-teknisk standard och teknisk handbok bör uppdateras kontinuerligt för att följa med i teknikutvecklingen och följa gällande rekommendationer.

7 Ordlista

Avloppsvatten

Avloppsvatten är vatten som på något sätt är påverkat av samhället. Här ingår spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten. Det finns ingen definition för hur förorenat ett vatten ska vara för att räknas som avloppsvatten.

Avrinningsområde

Ett avrinningsområde är det område från vilket vatten rinner till ett vattendrag, sjö eller hav. Ett naturligt avrinningsområde är begränsat av höjdryggar, som delar flödet från regn och smältvatten åt olika håll. Gränsen för avrinningsområdet utgörs av vattendelaren.

Inom ett tekniskt avrinningsområde sker avledning till recipient även genom ledningar, diken och andra dagvattenanläggningar.

Avvattning och avledning

Det är viktigt att göra skillnad på avvattning och avledning av dagvatten.

Avvattning definieras som åtgärder för att avlägsna överflödigt vatten på eller under markytan i syfte att öka markens användbarhet för odling, bebyggelse eller annat. Avvattning av vägbanan görs till exempel för att vägen ska gå att köra på.

Blå- och grönstruktur

Den sammanlagda strukturen av vatten och grönska inom ett geografiskt område. I detta innefattas alla ytor, mark såväl som vatten, i en stad som inte är bebyggda eller hårdgjorda, inklusive enstaka gröna element, samt hur de hänger ihop och är fördelade.

Bräddning

En bräddning sker när ledningsnätet är överbelastat och det blir för mycket vatten i nätet. Vatten från ledningssystemet leds då direkt ut till ett vattendrag, dike, annan ledning eller på markytan.

Dagvatten

Dagvatten definieras som tillfälliga flöden på markytan av exempelvis regnvatten, smältvatten, och tillfälligt framträngande grundvatten.

Dimensionerande regn och flöde

Ett dimensionerande regn är det regn och återkomsttid som staden och VA-huvudmannen bestämt att dagvattensystemet ska dimensioneras efter.

Dimensionerande regn bestäms i Sundbyberg av de riktlinjer som finns i Svenskt Vattens publikation P110.

Ekologisk status

Ekologisk status är en sammanvägd bedömning av olika kvalitetsfaktorer bestående av biologiska och fysikaliska-kemiska kvalitetsfaktorer, samt de fysiska förhållandena i vattnet och dess närmiljö.

Grundvatten

Vatten i den jord eller berggrund där hålrummen är helt vattenfyllda.

Infiltration

Den process där vatten tränger ner genom markytan.

Kemisk status

Kemisk status bestäms av uppmätta halter av miljögifter eller andra föroreningar, och definieras som god eller uppnår ej god. Dessa halter jämförs mot gränsvärden som inte får överskridas. Kvicksilver och PBDE överskrider gränsvärdena i samtliga ytvattenförekomster, detta är på grund av nedfall från atmosfären.

Klimatanpassning

Ett förändrat klimat kommer bland annat att leda till kraftigare och mer intensiva regn som kan orsaka översvämningar och höga flöden. Klimatanpassningsåtgärder relaterat till skyfall syftar till att skydda människors liv och hälsa, byggnader, infrastruktur samt miljön vid stora och intensiva regn. Exempel på detta är höjdsättning som leder vattnet vidare till lämplig yta, samt att anlägga parker och andra ytor där vatten kan stå vid ett skyfall utan att skada bebyggelse och samhällsviktiga funktioner.

Klimatfaktor

För att ta höjd för kommande klimatförändringar dimensioneras VA-ledningar- och anläggningar idag med klimatfaktor 1,25. Det betyder att det dimensionerande flödet multipliceras med 1,25 så att man får en ytterligare grad av säkerhet. En konsekvens av denna ytterligare säkerhet är att ledningarna blir större jämfört med dimensionerande flöde som använts i äldre ledningssystem och därmed tar mer plats i gatan.

Kombinerat nät

Ett kombinerat nät innebär att dagvatten och spillvatten avleds i samma ledning, kombinerad ledning, som avleds till reningsverk. Från omkring 1950-talet började man istället övergå till att bygga duplikata eller separata system, det vill säga att spillvatten och dagvatten avleds i olika ledningar.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för vatten är bestämmelser om kvaliteten på miljön i en vattenförekomst.

Recipient

Vattenområde som är mottagare av dagvatten och av orenat eller renat avloppsvatten.

Sekundär avrinningsväg

Vid kraftig nederbörd ska vatten kunna avrinna på markens yta utan risk för skador på byggnation och samhällsviktiga funktioner eller risk för liv och hälsa.

Självfall

Självfall innebär att dagvatten transporteras med hjälp av gravitationen.

Skyfall

SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm nederbörd på en minut. Kommande klimatförändringar med ökad temperatur förväntas ge en ökad och mer intensiv nederbörd, och därmed fler skyfall.

Skyfallskartering

En skyfallskartering visar vilka områden som översvämmas vid ett skyfall, när marken är mättad och dagvattensystemet inte har någon kapacitet kvar.

Spillvatten

Spillvatten är vatten från industrier, hushåll (toalett-, disk-, dusch-, bad- och tvättvatten), serviceanläggningar och dylikt.

Teknisk handbok

Handbok som ska användas som vägledning och stöd vid planering, projektering, byggande samt drift och underhåll på allmän platsmark inom staden.

Transpiration

Transpiration är när växten avger vatten till atmosfären. Detta sker främst via klyvöppningarna.

Trög avledning

Tröga avledningssystem utjämnar och avleder vatten långsamt mot recipienten. Exempel är öppna avledningssystem, så som diken och översilningsytor. Dessa skapar robusthet i dagvattensystemet eftersom höga flöden bromsas in och utjämnas. Detta minskar risken för skador på byggnader och samhällsviktiga funktioner vid kraftiga regn och snösmältning.

VA-huvudman

VA-huvudman är den som låter bygga och därmed äger VA-anläggningen. Det kan vara kommunen själv eller en annan organisation, till exempel ett aktiebolag, men kommunen måste ha ”rättsligt bestämmande inflytande” över VA-anläggningen.

VA-teknisk standard

Handbok som ska användas som vägledning och stöd vid planering, projektering, och byggande av den allmänna VA-anläggningen i staden.

Vattenbalans

Beskriver hur stor mängd vatten som kommer till och försvinner från ett område under en tidsperiod.

Vattendirektivet

Vattendirektivet är EU:s ramdirektiv för vatten, och anger vad EU-länderna minst ska klara vad gäller vattenkvalitet och tillgång på vatten.

Vattenförekomst

För att beskriva tillstånd i ett vatten och för att definiera kvalitetskrav behöver vatten delas in i enheter som är så likartade som möjligt när det gäller typ av vatten. Enheterna kallas för vattenförekomster, och kan vara ett kustvattenområde, grundvattenområde, en åsträcka eller en sjö som pekats ut inom arbete med vattenförvaltningen.

Vattenstatus, ytvattenstatus

Det tillstånd som en vattenförekomst har och som bestäms av vattenförekomstens ekologiska status (som beskriver växt- och djurliv) eller kemiska status (som beskriver miljögifter och föroreningar).

Ytvatten

Vatten på markytan, sjöar, vattendrag och hav.

Återkomsttid

Återkomsttiden är ett mått för hur ofta förekomsten av extrema naturliga händelser kan förväntas. Med en händelses återkomsttid menas att händelsen i genomsnitt inträffar eller överträffas en gång under denna tid. Används för att beskriva hur ofta ett regn av en viss storlek statistiskt sett återkommer. Till exempel benämns ett regn av en storlek som statistiskt sett sker en gång vart tionde år som ett 10-årsregn

Översilningsyta

En översilningsyta är en lätt sluttande grönyta dit vatten från hårdgjorda ytor leds. Vattnet renas när det sprids över gräsytan och filtrerar ner i jorden.

Dagvattenstrategi: Bilaga 1 – Rättsliga förutsättningar

EU:s vattendirektiv och miljöbalken

Vattendirektivets mål har i Sverige inordnats i 5 kap. miljöbalken om miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormerna är ett rättsligt styrmedel för att minska miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som exempelvis trafik och jordbruk. Genom ett avgörande i EU-domstolen ("Weserdomen") förtydligade domstolen att målen i direktivet är bindande för medlemsstaterna. Det betyder att medlemsstaterna inte får tillåta projekt som kan orsaka en försämring av statusen i en vattenförekomst eller äventyra möjligheten att nå god status. Domstolen slog även fast att en försämring föreligger så snart en kvalitetsfaktor, t.ex. fosforhalten, försämras med en statusklass – eller vid varje försämring av en kvalitetsfaktor som befinner sig i den sämsta klassen, även om statusen för vattenförekomsten som helhet inte försämras.

För vatten som riskerar att inte uppnå god status behöver åtgärder vidtas för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som påverkar en vattenförekomst måste förhålla sig till miljökvalitetsnormerna för vatten. Ansvar för att normerna följs vilar på myndigheter och kommuner enligt 5 kap. 3 § miljöbalken. Detta sker bland annat genom att ställa de krav som behövs för att följa normerna vid tillsyn och tillståndsprövning. Huvudregeln enligt 2 kap. 7 § miljöbalken är att kraven vid en avvägning mellan nytta och kostnader måste vara rimliga. Enligt 5 kap. 4 § miljöbalken får emellertid en myndighet eller kommun trots rimlighetsavvägningen inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras i strid med försämringsförbudet eller äventyrandeförbudet. Dessutom ska kommunen enligt 2 kap. 10 § plan- och bygglagen (PBL) se till att miljökvalitetsnormerna följs vid planläggning och i andra PBL-ärenden.

Om kommunen trots det antar en detaljplan som medför att en miljökvalitetsnorm inte följs ska länsstyrelsen upphäva beslutet.

Undantag

Skyldigheten att nå god status och förbudet mot försämring av befintlig status i en vattenförekomst är bindande för medlemsstaterna. Vattenförekomster som på grund av tekniska svårigheter, naturgivna förhållanden eller orimligt dyra åtgärder i förhållande till samhällsnyttan inte kan nå det generella målet medges undantag. Dessa undantag uttrycks antingen som en tidsfrist eller ett sänkt krav. Tidsfristen är satt till antingen 2021 eller 2027. Huvudregeln är dock att den befintliga statusen trots undantagen inte får försämras.

Det finns också en möjlighet att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad - till exempel om det finns artificiella barriärer eller konstgjorda strandlinjer som påverkar statusen – vilket innebär att de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna anpassas efter vad som är möjligt att nå.

Vattenmyndigheterna är skyldiga att tillämpa undantagen om förutsättningarna är uppfyllda, inklusive att förklara ett vatten som kraftigt modifierat.

Dessa undantag är dock inte tänkta att kunna tillämpas på enskilda verksamheter som riskerar att bryta mot försämringsförbudet eller medföra att god status inte nås inom utsatt tid. För sådana verksamheter finns det i direktivet istället ett särskilt undantag i artikel 4.7. Undantaget tar sikte på en ny eller förändrad verksamhet som utgör en fysisk förändring av vattenförekomsten eller om försämringen medför att statusen försämrats från hög till god status, under förutsättning att det handlar om ett allmänintresse av stor vikt. Tillämpningsområdet för undantaget för nya verksamheter är därmed mycket snävt. Det innebär att undantaget inte är tillämpligt på merparten av de verksamheter eller åtgärder där försämringsförbudet kan aktualiseras. De allra flesta verksamheter behöver därför vidta sådana skyddsåtgärder som medför att verksamheten inte orsakar en statusförsämring i strid med försämringsförbudet eller äventyrar möjligheten att nå god status i vattenförekomsten.

Kompensationsåtgärder

I vattendirektivet finns ingen uttrycklig möjlighet till kompensationsåtgärder som skulle kunna läka en försämring eller ett äventyrande av möjligheten att nå god status. Däremot framgår det av 5 kap. 4 § miljöbalken att det vid en bedömning av om en verksamhet eller åtgärd är tillåten ska tas hänsyn till "åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter". I förarbetena till bestämmelsen förtydligas att det vid en sådan prövning är möjligt att ta hänsyn till planerade åtgärder.

Detta innebär att en verksamhet som skulle medföra en otillåten försämring eller ett äventyrande av möjligheten att nå god status trots det kan tillåtas om den aktuella påverkan genom åtgärder utanför själva verksamhetsområdet kompenseras i sådan omfattning att den inte längre medför någon nettoförsämring eller något äventyrande. Exempelvis torde en verksamhet vars utsläpp av dagvatten skulle innebära en otillåten försämring, trots att alla möjliga åtgärder har vidtagits, ändå kunna tillåtas om tillräckliga kompenserande åtgärder vidtas.

Miljöfarlig verksamhet och dagvatten

Vad miljöbalken menar med miljöfarlig verksamhet finns definierat i 9 kap 1§. Utsläpp av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet. Användning av mark, byggnad eller anläggning på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa och miljön genom utsläpp av annat vatten än avloppsvatten är också miljöfarlig verksamhet.

Dagvatten inom detaljplanlagt område räknas som avloppsvatten om det avleds från flera fastigheter. Även dagvatten från en begravningsplats är ett avloppsvatten enligt miljöbalken. Vid tillsyn kan krav ställas på att förorenat dagvatten ska renas innan det släpps ut till ledningsnät, dike eller recipient. Krav på reningsåtgärder kan ställas oavsett om dagvattnet räknas som avloppsvatten eller inte. Innan en dagvattenanläggning för fördröjning och rening av avloppsvatten ska installeras ska en anmälan skickas in till miljöenheten. En anmälan ska också skickas in om en befintlig dagvattenanläggning ska ändras på ett sätt som kan medföra en väsentlig ändring av vattnets mängd eller sammansättningen.

Verksamhetsutövaren har alltid ansvaret för att miljöbalkens krav uppfylls och är den som ansvarar för dagvattenhantering på sin fastighet eller verksamhetsområde.

Verksamhetsutövare kan vara till exempel, företag och andra verksamheter, fastighetsägare, våghållare och VA-huvudmannen. Verksamhetsutövaren ska ha kunskap om sin verksamhets miljöpåverkan och ska på eget initiativ vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka påverkan på människors hälsa eller på miljön. Det är verksamhetsutövaren som har möjlighet att vidta åtgärder i sin verksamhet eller på sin fastighet ur rättslig, praktisk och ekonomisk synpunkt.

Lagen om allmänna vattentjänster

Vattentjänster är ett samlingsbegrepp på tjänster för vattenförsörjning och avlopp (i begreppet avlopp ingår både dagvatten och spillvatten). Kommunala VA-anläggningar kallas för allmänna VA-anläggningar (till skillnad från enskilda VA-anläggningar). När vattentjänster tillhandahålls genom en allmän VA-anläggning är de allmänna vattentjänster.

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning, spillvattenhantering eller dagvattenhantering (vattentjänster) i ett större sammanhang, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet tillgodoses genom en allmän VA-anläggning.

VA-huvudmannen är den som låter bygga och därmed äger den allmänna VA-anläggningen. Det kan vara kommunen själv eller en annan organisation, till exempel ett aktiebolag, men kommunen måste ha "rättsligt bestämmande inflytande" över VA-anläggningen.

Alla fastigheter inom det beslutade verksamhetsområdet för VA har rätt till en förbindelsepunkt till den allmänna anläggningen. Förbindelsepunkten ska finnas i fastighetens omedelbara närhet. När fastigheten har fått en förbindelsepunkt är fastighetsägaren skyldig att betala VA-avgifterna.

För dagvatten är det också möjligt att bortledande av dagvatten från fastigheten inte sker genom en förbindelsepunkt utan genom en annan anordning. VA-huvudmannen ska då

ordna de anordningar som behövs för bortledandet och informera fastighetsägaren om detta.

Fastigheter som har nytta av att dagvatten leds bort vatten från allmän platsmark ska även betala en avgift för detta. Den som ansvarar för den allmänna platsmarken ska även de betala en avgift om den allmänna platsmarken finns inom VA-anläggningens verksamhetsområde, och bortledande av dagvatten från den allmänna platsmarken behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

Avgifter som avser bortledande av dagvatten ska även täcka kostnaderna för den rening av dagvattnet som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Hur stora avgifterna är beskrivs i VA-taxan. VA-taxan beslutas av kommunen. Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen

Vattentjänstlagen är en så kallad speciallag. Detta innebär att när en fråga är reglerad i vattentjänstlagen så gäller dessa regler före allmänna lagar som kommunallagen eller skadeståndslagen.

Plan och bygglagen

Översiktsplan

Enligt Plan-och bygglagen (2010:900) ska översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap 2 §). I översiktsplanen kan man sätta upp övergripande mål och ange generella principer för dagvattenhanteringen, göra avvägningar gentemot bebyggelseintressen och definiera behov av ett mer detaljerade underlag för olika delområden. Hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer och kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterad översvämning, ras, skred och erosion, ska även framgå, samt kommunens syn på hur sådana risker kan minska eller upphöra (3 kap 5 §).

Detaljplan

Utgångspunkten i plan- och bygglagen (2010:900) är att marken som ska tas i anspråk för bebyggelse ska vara lämplig för det ändamål som detaljplanen anger. Om dagvatten är ett problem som behöver lösas, för att marken ska anses vara lämplig, ska kommunen kunna visa att ett genomförande av detaljplanen klarar av att lösa problemet. Detta kan ske med hjälp av planbestämmelser för att dagvattenlösningen ska genomföras. I en detaljplan får kommunen bland annat bestämma användningen och utformningen av allmänplatsmark samt användning av kvartersmark och vattenområden (4 kap 5 §), markreservat som behövs för allmänna ändamål (4 kap 6 §) och hur allmänna platser som har enskilt huvudmannaskap ska användas och utformas (4 kap 8 §). I en detaljplan kan man även

bestämma placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter (4 kap 16 §), byggnaders användning och bebyggandets omfattning (4 kap 11 §) samt vegetation och markytans utformning och höjdläge (4 kap 10 §). För att förebygga skaderisker kan kommunen i detaljplanen bestämma skyddsåtgärder för att motverka bland annat översvämning och erosion (4 kap 12 §), bestämma att bygglov eller startbesked endast får ges under förutsättning att en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits och att marklov krävs för åtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet (4 kap 15 § (enligt 9 kap 12 §))

Ansvarsförhållandena skiljer sig åt om ett detaljplaneområde omfattas av ett verksamhetsområde för dagvatten eller inte. Är dagvattnet ett problem som behöver lösas i ett större sammanhang och planområdet ligger inom ett verksamhetsområde för dagvatten är det VA-huvudmannen som enligt LAV är skyldig att ta hand om vattnet. Kommunen kan i detaljplan reservera mark för allmännyttiga dagvattenledningar inom kvartersmark som säkras genom ledningsrätt. Med planbestämmelser kan markanvändningen regleras för tekniska anläggningar och med egenskapsbestämmelser kan utformningen av allmänplatsmark regleras såsom markhöjd och lutning, markens genomsläpplighet samt till exempel att dagvattendammar, våtmarker, avskärande diken eller skyddsvallar ska anläggas.

På kvartersmark kan kommunen använda planbestämmelser för att undvika risker för hälsa och säkerhet. Bebyggelsens placering och utförande, till exempel byggteknik och lägsta golvnivåer, kan regleras. Planbestämmelser kan också ange markens höjd över ett givet nollplan och markens lutning, liksom markens genomsläpplighet och utformning med vegetation för att motverka ras, skred och erosion. Bestämmelser kan även reglera att särskilda anläggningar som skyddsåtgärd mot dagvatten/översvämning krävs och villkoras för att bygglov eller startbesked ska kunna ges.

När LAV inte är tillämplig hamnar ansvaret för att ta hand om dagvattnet på de enskilda fastighetsägarna. I detaljplan kan kommunen ange vilka anläggningar som ska vara gemensamma, vilka fastigheter som ska ingå i gemensamhetsanläggningen och vilka utrymmen som ska tas i anspråk för anläggningarna.

En planbestämmelse kan reglera en åtgärd som inte kräver lov och som inte tas upp vid det tekniska samrådet. Även dessa planbestämmelser ska ändå följas och åtgärderna ska vidtas så att de inte strider mot detaljplanen (10 kap 2 §)

Det är byggherrens ansvar att se till att de åtgärder som regleras i detaljplan genomförs och det är kommunens ansvar att följa upp genomförandet. Byggnadsnämnden kan ställa krav på genomförande genom ett åtgärdsföreläggande (11 kap 19 §),

Markanvisningsavtal

En markanvisning är en överenskommelse mellan kommunen och en byggaktör. Markanvisningen gäller i två år och ger byggaktören ensamrätt att förhandla med kommunen om förutsättningarna för att bebygga ett visst område.

Möjligheter för kommunen att reglera dagvattenhantering i markanvisningsavtal vilar på vad man som markägare civilrättsligt kan avtala om. De villkor som anges i avtalet får inte gå ut över vad som följer jordabalken, kommunlagen och avtalslagen. Avtalet och kraven ska även följa det som PBL, LA och MB medger. Kommunens krav på att bekosta dagvattenanläggningar får inte gå utöver det utrymme som lagen medger.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd

I 6 kap. Boverkets byggregler (BBR), finns detaljföreskrifter och anvisningar om byggnaders tekniska egenskaper samt krav på utformning. Där finns bland annat bestämmelser som styr dagvatteninstallationer på fastigheten, krav på installation av vissa tekniska åtgärder för att minska föroreningar till recipient och för att minska risken för skador på fastighet och byggnad till följd av översvämning. Dessa krav måste byggaktörer rätta sig efter då BBR inte kan avtalas bort. Kommunerna kan i dessa delar inte heller ställa högre krav än de som finns i BBR.

Dagvattenstrategi: Bilaga 2 – Styrande och vägledande dokument

Dagvattenpolicy

Sundbybergs stads dagvattenpolicy antogs av kommunfullmäktige 28 februari 2022 §53 och syftet med är att stödja alla nämnder och bolag i deras arbete med att säkerställa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Policyn anger stadens målsättning och ska vara vägledande vid planering och förvaltning av dagvatten.

För att nå en långsiktigt hållbar dagvattenhantering ska staden arbeta mot dagvattenpolicyns viljeriktning. Målen ska ses som en helhet och har ingen inbördes rangordning. Dessa är också grunden i dagvattenstrategin. En enskild bedömning av hur dagvattnet ska hanteras måste ske i det aktuella området.

Vatten- och avloppspolicy

Stadens vatten- och avloppspolicy antogs i kommunfullmäktige 2017 § 3. Syftet med Stadens vatten- och avloppspolicy är att säkerställa en hållbar och trygg vatten-och avloppsförsörjning. Policyn anger stadens viljeinriktning i arbetet med planering och förvaltning av vatten- och avlopp (VA). Dessa är:

Sundbybergs stad ska arbeta med VA på ett hållbart och kostnadseffektivt vis.

Sundbybergs stad ska ha förmåga att hantera såväl akuta som långvariga störningar i VA-försörjningen.

- VA-ledningsnätet ska underhållas och förnyas för att säkerställa en hållbar utveckling och anpassning till ett förändrat klimat.
- VA-ledningsnätet ska ha god funktion och vara fackmannamässigt projekterat och utbyggt. En hög kunskapsnivå om VA-ledningsnätets funktion och utformning ska upprätthållas inom staden.
- Sundbybergs stad ska tillsammans med Norrvatten upprätthålla god leveranssäkerhet och kvalitet på dricksvatten.
- Sundbybergs stad ska eftersträva att minska mängden olämpliga ämnen i avloppssystemet.
- Sundbybergs stad ska minska översvämningar orsakade av avloppssystem, samt minska mängden spillvatten som släpps ut till sjöar och vattendrag.
- Sundbybergs stad ska verka för att öka invånarnas kunskap om vatten- och avlopp.

Riktlinjer för grönytefaktor på kvartsmark

Grönytefaktorn (GYF) är ett planeringsverktyg för att medvetet arbeta med ekosystemtjänster, grönska, dagvatten och sociala värden i planering och byggande. Syftet med grönytefaktorn är att garantera att kvartersmark anläggs i enlighet med stadens ambitioner och riktlinjer för klimatanpassning, dagvattenhantering och grönstruktur för att bibehålla en attraktiv stad med upplevelserika rekreativelement, rent vatten, ren luft och ett bra lokalklimat. Den blågröna strukturen måste också utformas för att vara motståndskraftig mot klimatförändringar och extrema väder.

- De funktioner som eftersträvas i GYF med hjälp av grönska och hantering av dagvatten är:
- Dämpa effekten av negativa klimatförändringar och skapa en ökad resiliens
- Tillföra sociala värden i kvarter och på bostadsgårdar
- Gynna och stärka områdets biologiska mångfald

GYF mäts som en poängkvot mellan mängden ”ekoeffektiv yta” och kvarterets totalyta. I Staden är minimum-faktorn för GYF för kvartersmark satt till 0,6. Den grönytefaktor som uppnås ska vara balanserad mellan de olika funktionerna som eftersträvas; klimatanpassning, sociala värden och biologisk mångfald. Balanseringen innebär att grönytefaktorn ska innehålla minst 60 procent av det möjliga antalet faktorer inom varje funktion.

Grönytefaktorn premierar grönska som fyller flera funktioner, och som ger upphov till många olika ekosystemtjänster.

Lokala åtgärdsprogram och genomförandeplaner

Syftet med lokala åtgärdsprogram är att konkretisera vattenarbetet, med utgångspunkt i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram, så miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten kan följas i enskilda vattenförekomster.

De åtgärdsprogram som Vattenmyndigheterna fastställer har hittills varit av generell och översiktlig karaktär. I förvaltningscykeln för perioden 2016–2021 har det övergripande åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med mer detaljerade åtgärdsområdesprogram. Dessa åtgärdsprogram, tillsammans med de möjliga åtgärder som anges i VISS¹, ger delvis ett förbättrat underlag för att identifiera lokala åtgärdsbehov men är fortfarande på en alltför övergripande nivå för att det ska fungera som ett faktiskt verktyg för genomförande av konkreta åtgärder för de berörda vattenförekomsterna. Därför har samtliga kommuner inom respektive avrinningsområde beslutat att gemensamt arbeta fram ett lokalt åtgärdsprogram för respektive recipient som inte uppfyller miljö kvalitetsnormerna.

Det lokala åtgärdsprogrammet för Brunnsviken, Bällstaån, Ulvsundasjön och Igelbäcken redovisar en samlad bild av förbättringsbehoven och utmaningarna för hela recipientens avrinningsområde och utgör ett gemensamt underlag för framtagandet av åtgärder, prioriteringar och genomförande i respektive kommun. De konkreta föreslagna åtgärderna i Sundbybergs stad redogörs dock i den kommunspecifika genomförandeplanen. I denna

¹ Databasen vatteninformationssystem Sverige (VISS) har utvecklats av Havs och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna.

redovisas bland annat föreslagna åtgärders geografiska placering och förväntad reningseffekt. Detta möjliggör för ansvariga aktörer att påbörja förstudier, projektering och genomförande utifrån förslagen.

Grönplan

Stadens nuvarande grönplan godkändes av stadsbyggnads- och miljönämnden den 13 juni 2011. Grönplanen beskriver stadens grönstruktur, dvs. parker, naturmark, grönstråk, länkar och andra grönytor, dess potential och brister ur ett ekologiskt, socialt och kulturellt perspektiv.

Grönplanen ska fungera som ett underlag för framtida planering samt ge riktlinjer för bevarande, förvaltning och utveckling av Sundbybergs grönområden. Den ska ligga till grund för de skötselplaner samt den klassificering av parker och planteringar som ska tas fram. Intentionen är också att grönplanen ska vara lättillgänglig för stadens invånare och att den ska vara ett levande dokument som uppdateras kontinuerligt. Arbete pågår med att uppdatera grönplanen.

Riktlinjer från Svenskt Vatten

Svenskt vatten är branschförening för VA-huvudmän i Sverige och ger ut publikationer som bland annat berör hur anläggningar ska dimensioneras. Publikation 110 (P110) som berör avledning av dag-, drän- och spillvatten anger att det i en nyanlagd allmän VA-anläggning är praxis att regn med återkomsttid på 10 år ska kunna avledas utan att trycknivån stiger ovan marknivå (det vill säga 10-årsregn ska få plats i VA-ledningarna utan att det blir marköversvämning). I tätare bostadsbebyggelse och centrum- och affärsområden rekommenderas i P110 att 20- respektive 30-årsregn ska kunna avledas i VA-anläggningen.

VA-huvudmannen ansvarar för utformningen av den allmänna VA-anläggningen så att anläggningen kan hantera de regn som den är dimensionerad för. Vilka konsekvenser som uppstår vid regn med återkomsttid större än de som ska få plats i dagvattensystemet då vattnet rinner på markytan bestäms av hur bebyggelsen är utformad och höjdsatt. Det är därför viktigt att ta hänsyn till detta i planering och utformning av nya områden.

Befintliga områden utgör en större och svårare utmaning. Här kan inte generella riktlinjer gälla på samma sätt som för nya VA-anläggningar dels eftersom olika regler gällt under de olika tider som VA-anläggningen byggts ut, och dels eftersom de yttre förutsättningarna i form av höjdsättning och byggnaders placering redan är givna.

Översiktsplanen

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen fungerar som ett strategiskt planeringsunderlag och dess syfte är att ge vägledning och stöd i beslut om mark- och vattenanvändningen och om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men tydliggör viljeriktningen för stadens framtida utveckling i förhållande till förutsättningar inom och utom staden (exempelvis lagkrav, regionplaneorgan, omgivande kommuner, länsstyrelsen och byggaktörer). Översiktsplanen ska även redovisa hur kommunen tar hänsyn till riksintressen och

miljökvalitetsnormer. Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i den inriktning för Sundbybergs utveckling som fastställts i stadens vision för 2030.

Gällande översiktsplan beskriver översiktliga strategier som berör stadens dagvattenhantering vid framtida planering. Dessa är:

Stadens vatten ska bli en mer visuell del i stadsmiljön

Dagvatten ska användas som en resurs för att skapa attraktiva, tillgängliga och funktionella inslag i stadsmiljön. I nya och upprustade stadsrum ska dagvatten och växtlighet integreras i utformningen. Ytlig dagvattenhantering med översvämningsytor, dammar och bäckar ska eftersträvas.

Stadens gröna och blå band ska stärkas och utvecklas

Integrera norra Råstabäcken i stadsutvecklingen längs Enköpingsvägen och vid Råsta för att skapa nya värden för ekologi, dagvattenhantering, rekreation och klimatanpassning.

Ekosystemtjänster ska användas i planeringen och utvecklingen av staden

Stadens grönområdens biologiska, sociala och klimatreglerande funktioner ska lyftas fram och utnyttjas.

Stadens modell för grönytefaktor ska tillämpas vid planläggning och bygglovgivning för att säkra att kvartersmarken bidrar med ekosystemtjänster.

Tillkommande bebyggelse koncentreras till redan hårdgjord mark. Inför eventuell exploatering av en grönyta ska denna bedömas utifrån sin funktion och potential i ett större sammanhang

Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras

Dagvattenhanteringen ska bidra till en förbättring av stadens yt- och grundvattenkvalitet och att god vattenstatus uppnås i Bällstaån, Bällstaviken, Igelbäcken och Brunnsviken.

Öka beredskapen för klimatförändringarna

Anpassa byggnader och anläggningar efter riskerna vid planering i områden som hotas av översvämning eller skred. Lokalisera samhällsviktiga funktioner till platser utanför riskområdena eller utforma dem med stor hänsyn till riskerna.

Reservera nödvändiga ytor för dagvattenhantering. Använd mångfunktionella ytor för att begränsa konsekvenserna av översvämningsytor.

Värna stadens grönska för sin funktion att mildra effekterna av ett varmare klimat och för att jämna ut kraftigare vattenflöden.

För att bygga ett robust samhälle behöver dagvattenssystemet kompletteras med säkra avrinningsvägar på ytan och befintliga lågpunkter ses som en resurs som möjliggör fördröjning och hantering av stora vattenmängder. Ytorna bör utformas multifunktionellt, till exempel kan parkområden anläggas i dessa lägen och utformas så att de kan fungera som översvämningsytor.

Översiktsplanen har även pekat ut ett antal områden inom staden som är viktiga för att våra vattenförekomster ska uppnå MKN. Dessa inkluderar bland annat platser invid Bällstaån och Bällstaviken, samt Örvalen.

Teknisk handbok

Teknisk handbok innehåller administrativa och tekniska anvisningar och vänder sig till projektörer, exploatörer eller entreprenör inom staden. Handboken ska användas som vägledning och stöd för att säkerställa kvalitet vid planering, projektering, byggande samt drift och underhåll på allmän platsmark inom staden. Syftet är att underlätta för alla att arbeta långsiktigt, hållbart, effektivt och ekonomiskt med stadens utemiljö.

Teknisk Handbok beskriver dagvattenfrågor som skall säkerställas i planerings och projekteringskedet. Dessa är:

- Dagvatten ska fördröjas och renas vid dagvattenkälla och ytor ska reserveras för dagvattenhantering.
- Sekundära avrinningsvägar bör säkerställas för regn som överstiger dimensionerande återkomsttid på minst 100 år.
- Vid instängda områden är det extra viktigt att beakta konsekvenserna av en eventuell översvämningssituation och vidta kompletterande åtgärder för att minimera risker för skador.
- Befintliga lågpunkter skall ses som en resurs som kan möjliggöra fördröjning och hantering av stora vattenmängder. Ytorna bör utformas multifunktionellt med estetiska värden i till exempel i parkområden.

Intentionen är att Teknisk handbok skall uppdateras var annat år men med löpande korrigeringar vid felaktigheter.

VA-teknisk standard

Det primära syftet med de tekniska krav och anvisningar som upprättats i handboken är att generera en enhetlig teknisk standard över Sundbybergs VA-anläggningar med avseende på drift och underhåll. Handboken är utformad på sådant sätt att den främst ska användas av entreprenörer, exploatörer och projektörer som utför arbeten på stadens VA-ledningsnät samt VA-anläggningar. I alla led, från projektering, planering och utförande, ska det systematiska arbetsmiljöarbetet ingå med avseende på fysiska, psykologiska och sociala förhållanden för att minimera riskerna för ohälsa och olycksfall.

I handboken beskrivs de tekniska krav som gäller för VA-huvudmannens dagvattenledningar och dagvattenanläggningar.

Stadens VA-tekniska standard bygger till stor del på lagar, regler, standarder och platsspecifika krav inom staden. Det resulterar i att löpande revideringar behöver göras, vilket ställer krav på att användaren använder aktuell utgåva som finns att ta del av på stadens hemsida. Om avsteg behöver göras ska det först godkännas av VA-enheten på Sundbyberg Avfall och Vatten AB (SAVAB).

VA-plan

Staden tar fram en VA-plan som beräknas vara klar i mitten av 2023. VA-planen ska vara ett förvaltningsövergripande program enligt stadens styrmodell. Den ska hantera VA-frågor i den befintliga bebyggda miljön samt i fysisk planering. Den ska underlätta övergripande prioritering av stadsutvecklingsprojekt samt planering av bebyggelse och anläggningar. Den ska tydliggöra vilka markområden som bör reserveras för VA-anläggningen både i närtid och i längre perspektiv. VA-planen ska också översiktligt

beskriva den befintliga VA-anläggningens behov och förnyelseplanering. VA-planen ska översiktligt peka ut mark som bör reserveras för dagvattenanläggningar, samt områden där utredningsbehov för dagvattenhantering finns.

Övergripande miljömål i Sundbybergs stad

Övergripande hållbarhetsmål och miljömål med tillhörande mått fastställs i stadens budget. Målen hanteras inom stadens planerings- och uppföljningsprocess hos nämnder och bolag enligt stadens styrmodell. Målen realiseras i nämnder och bolags verksamhetsplanering och affärsplaner samt följs upp och analyseras i verksamhetsberättelser och årsredovisningar.

Dagvattenstrategi: Bilaga 3 – Ansvarsfördelning

Sundbybergs stad har det övergripande ansvaret för den lokala samhällsutvecklingen. I och med ansvaret för bebyggelseplanering, har staden ansvar för att dagvatten omhändertas i befintlig och i ny bebyggelse inom hela Sundbyberg.

För att hantera dagvattenfrågan krävs ett brett och tydligt samarbete inom politik, nämnder samt mellan kommunala sektorer och bolag. Många av stadens ansvarsområden berörs av dagvattenfrågan, till exempel fysisk planering, byggande, tillsyn, VA samt drift av allmän platsmark.

För att kunna arbeta med dagvattenfrågan på ett hållbart och effektivt sätt är det viktigt att ha en tydlig ansvarsfördelning inom staden.

Nedan redogörs för de olika verksamheternas övergripande ansvar.

Detaljplanering och exploatering

Staden har ansvar för att bedöma markens lämplighet för bebyggelse med hänsyn till bland annat vattenförsörjning och avlopp samt risk för översvämning och erosion.

Miljö kvalitetsnormerna (MKN) för berörda recipienter får inte försämrats i och med genomförandet av en detaljplan. Detta innebär bland annat att staden vid detaljpaneläggningen ska ha försäkrat sig om att dagvattenhanteringen går att lösa. Planeringen för detta genomförs med stöd av 4 kap. plan- och bygglagen. Ansvarig nämnd är kommunstyrelsen.

I samband med detaljplanering och exploatering ska staden arbeta för att uppnå kraven i dagvattenpolicyn samt arbeta utifrån dagvattenstrategin. Staden har planmonopol och i den fysiska planeringen utarbetas både kommunövergripande planer, som översiktsplanen, samt program och detaljplaner. Med dessa verktyg har staden möjlighet att planera för en god dagvattenhantering bland annat genom att styra markanvändningen och reglera olika frågor som ger förutsättningar för en god dagvattenhantering. Genom att reglera markens höjdsättning och säkra ytor som kan översvämmas kan man till exempel skapa förutsättningar för att kontrollera och styra vattnets väg och leda det till lämpliga ytor. Staden kan även bland annat reglera markanvändning till förmån för tekniska anläggningar som dagvattendammar, reservera mark för allmännyttiga dagvattenledningar inom kvartersmark, reglera vegetation och markens genomsläpplighet och bestämma skyddsåtgärder för att motverka översvämning och erosion. Vid detaljplanering och exploatering ska det även säkerställas så långt som möjligt att markyta för snödeponi finns inom staden i dialog med huvudmannen för allmän platsmark.

Genomförandet av en detaljplan ska regleras främst via exploateringsavtal samt i avtal mellan staden och markägare/byggaktörer då staden säljer och upplåter mark. Stadens exploateringsavtal ska bland annat reglera överlåtelse av mark för att möta behovet av allmänna platser, och finansieringen av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp. Även nödvändiga åtgärder som behöver vidtas utanför planområdet bör inkluderas i exploateringsavtalet, så som investeringar i teknisk infrastruktur som är nödvändiga för att genomföra planen. Nödvändiga åtgärder avseende dagvattenhantering bör med stöd av Plan och bygglagen (PBL) och Lagen och allmänna vattentjänster (LAV) föras in vid behov, då detaljplanens genomförande inte får försämrade möjligheten att uppnå MKN i berörda vattenförekomster.

Genomförande

Genomförandet av en detaljplan ska grundas på plankarta och planbeskrivning. Det är viktigt att krav gällande att uppnå MKN, fördröjning och skyfallshantering följer med och bevakas i genomförandeskedet. Genomförande ansvarar för att mer detaljerade utredningar kan behöva tas fram vid projektering i genomförandeskedet, för att säkerställa dagvattenhanteringen.

Bygglöv

Bygglövsfunktionen bevakar dagvattenfrågan, samordnar och initierar dagvattenfrågan i bygglöv och i tekniskt samråd. I det tekniska samrådet bevakas dagvattenfrågan utifrån bygglövet, detaljplanen och BBR. Bygglöv initierar dagvattenutredning där förslag till dagvattenhantering saknas i gällande detaljplan, om sådan behövs för lovgivning. Ansvarig nämnd är byggnads- och tillståndsnämnden.

Miljö

Staden ska genom tillsyn kontrollera miljöfarliga verksamheter och att olika typer av verksamheter dagvattenhantering sker på ett godtagbart sätt, så att föroreningar inte släpps ut orenat till mark, dagvattenledning, dike, sjö eller vattendrag. Tillsynen utförs av miljöhandläggare på miljöenheten med stöd av miljöbalken. Miljöenheten handlägger också anmälningar av dagvattenanläggningar. Ansvarig nämnd är byggnads- och tillståndsnämnden.

Huvudman för allmän platsmark

När kommunen är väghållare och huvudman för allmän platsmark är kommunen ansvarig för avvattningen och att dagvattnet omhändertas lokalt innan det ansluts till den allmänna VA-anläggningen. Ansvarig nämnd på staden är stadsmiljö- och tekniska nämnden. Väghållare räknas som verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Det innebär bland annat att staden är ansvarig för att avvattningssystemen för allmänna parker, gator och

parkeringsytor utformas ändamålsenligt och i enlighet med framtagna riktlinjer och strategier. Staden ansvarar för att föroreningsinnehållet minimeras i det dagvatten som tillförs den allmänna VA-anläggningen från allmänna platser. Då dagvatten avleds direkt från allmän plats till recipient är staden ansvarig för att utsläppet sker enligt gällande regelverk. Vid ombyggnad av allmänna platser och kommunala gator och parkeringsytor ska huvudmannen verka för att dagvatten hanteras i enlighet med stadens dagvattenkrav. Huvudmannen för allmän platsmark ska även i dialog med Plan- och exploatering vara behjälplig för att hantera stadens behov av snötipp.

Huvudmannen för allmän platsmark ansvarar för bland annat gaturenhållning och snöhantering som båda är viktiga verksamheter för att minska dagvattnets påverkan på recipienten. Huvudmannen för allmän platsmark ansvarar också för att bevaka frågor rörande biologisk mångfald och den rekreativa utformningen av öppna dagvattenanläggningar i staden. De ansvarar också för drift och underhåll av dagvattenanläggningar som tar emot vatten från endast allmän platsmark, liksom grönytor runt dagvattenanläggningar som ägs av VA-huvudmannen (SAVAB) och som inte är nödvändiga för dagvattenfunktionen (rening och fördröjning). Staden kan även vara VA-huvudmannen behjälpliga med drift/underhåll av VA-huvudmannens dagvattenanläggningar för att optimera resurserna för staden och dess bolag. Detta regleras i så fall med separata platsspecifika drift- och underhållsavtal. Väghållaren äger också dagvattenbrunnar och tillhörande servisledningar fram till överenskommen förbindelsepunkt, och ansvarar för underhållet av dessa. Utifrån detta är det viktigt under en planprocess att det parallellt drivs ett arbete kring drift- och underhållsaspekterna för de tillkommande anläggningarna så att medel tillsätts huvudmannen för allmän platsmark för deras kostnader. Ansvars- och kostnadsfördelningen för anläggningar ska fastläggas mellan huvudmannen för allmänna platsmark och VA-huvudmannen.

VA-huvudmannens ansvar - Sundbyberg Avfall och Vatten AB

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV2016:412) reglerar att staden skall ordna vattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering när det behövs för att skydda människors hälsa och miljön. Behov bedöms uppstå när det finns en samlad bebyggelse. Var behov finns ska kommunfullmäktige redovisa genom att besluta om ett verksamhetsområde för VA. Sundbyberg är så tätbebyggt att nästan hela staden ligger inom verksamhetsområdet för VA, endast Igelbäckens naturreservat ligger utanför. Fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för VA är skyldiga att betala avgifter enligt beslutad VA-taxa. Va-taxan beslutas av kommunfullmäktige och måste utformas så att avgifterna inte överskrider det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen. Alla fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för VA har då rätt att vid sin fastighetsgräns få en förbindelsepunkt för vatten, en för spillvatten och en för dagvatten. Ansvar för att som VA-huvudman förse fastigheterna med dricksvatten och avledning av spillvatten och dagvatten kan antingen

ske via förvaltningsform eller som bolag. I staden har man valt att lägga VA-huvudmannens ansvar på Sundbyberg Avfall och Vatten AB (SAVAB).

Även dagvatten från allmän platsmark och gator och vägar har rätt att få ansluta till det allmänna dagvattennätet om de ligger inom beslutat verksamhetsområde. Anslutningen ska även här ske vid en beslutad förbindelsepunkt. Avvattning och vid behov rening av dagvattnet ska ske innan anslutning till det allmänna dagvattennätet. SAVAB ansvarar således för utveckling, drift och underhåll av det allmänna dagvattennätet som tar emot dagvatten från fastigheter och gator och vägar och avleder det till vattendrag och sjöar.

I nya dagvattensystem har VA-huvudmannen, enligt Svenskt Vattens publikation P110, ansvar att kunna avleda 10-årsregn i områden med gles bebyggelse, 20-årsregn i områden med tät bostadsbebyggelse och 30-årsregn i områden med centrum- och affärsområden. När det gäller befintliga system ska anläggningen klara 10-årsregn.

Om det föreligger behov av rening eller fördröjning med hänsyn till mottagande recipients känslighet ansvarar bolaget för att det behovet tillgodoses. VA-bolaget är också verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Bolaget ska tillsammans med staden verka för att dagvatten omhändertas lokalt och renas före anslutning till den allmänna dagvattenanläggningen.

Dagvattenledningar och öppna dagvattenanläggningar på allmän platsmark

ägs av VA-huvudmannen i de fall de hanterar dagvatten från kvartersmark, dvs från fastigheterna. Dagvattendammar som hantera både dagvatten från kvartersmark och allmän platsmark ägs av VA-huvudmannen. Staden bidrar genom aktuell dagvattenavgiftstaxa. Dagvattenledningar och öppna anläggningar med dagvatten från endast allmän platsmark ägs av huvudmannen för allmän platsmark.

Fastighetsägare

För dagvattenledningar och anläggningar på fastighetsmark ansvarar fastighetsägaren för att avsedd funktion upprätthålls under hela brukningstiden. För hantering och bortledning av dagvatten utanför verksamhetsområden ansvarar respektive fastighetsägaren för sin egen dagvattenhantering och avledning.

Organisation för helhet och samordning

Staden har en arbetsgrupp för dagvattenfrågor som träffas 2 gånger per år, eller vid behov. Gruppen består av representanter från olika sektorer och bolag inom stadens organisation. Funktioner som representeras är stadsbyggnadsavdelningen (översiktsplanering och detaljplanering), projektledning för genomförandeskede, miljöskydd, huvudman för allmän platsmark (planering och drift), miljösamordning samt VA-ingenjör (planering och drift). Gruppens syfte är att utifrån ett hela staden perspektiv hålla ihop stadens åtgärder

och ansvar i dagvattenarbetet. Stadsbyggnadsavdelningen utser lämplig funktion för att samordna arbetsgruppen för dagvatten.

Stadens översiktsplanering ansvarar för det strategiska arbetet relaterat till dagvatten- och skyfallshantering samt som stöd i dessa frågor i tidiga exploateringsskeden, detaljplaner samt genomförandeskeden.

Dagvattenstrategi: Bilaga 1 – Rättsliga förutsättningar

EU:s vattendirektiv och miljöbalken

Vattendirektivets mål har i Sverige inordnats i 5 kap. miljöbalken om miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormerna är ett rättsligt styrmedel för att minska miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som exempelvis trafik och jordbruk. Genom ett avgörande i EU-domstolen ("Weserdomen") förtydligade domstolen att målen i direktivet är bindande för medlemsstaterna. Det betyder att medlemsstaterna inte får tillåta projekt som kan orsaka en försämring av statusen i en vattenförekomst eller äventyra möjligheten att nå god status. Domstolen slog även fast att en försämring föreligger så snart en kvalitetsfaktor, t.ex. fosforhalten, försämras med en statusklass – eller vid varje försämring av en kvalitetsfaktor som befinner sig i den sämsta klassen, även om statusen för vattenförekomsten som helhet inte försämras.

För vatten som riskerar att inte uppnå god status behöver åtgärder vidtas för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som påverkar en vattenförekomst måste förhålla sig till miljökvalitetsnormerna för vatten. Ansvar för att normerna följs vilar på myndigheter och kommuner enligt 5 kap. 3 § miljöbalken. Detta sker bland annat genom att ställa de krav som behövs för att följa normerna vid tillsyn och tillståndsprövning. Huvudregeln enligt 2 kap. 7 § miljöbalken är att kraven vid en avvägning mellan nytta och kostnader måste vara rimliga. Enligt 5 kap. 4 § miljöbalken får emellertid en myndighet eller kommun trots rimlighetsavvägningen inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras i strid med försämringsförbudet eller äventyrandeförbudet. Dessutom ska kommunen enligt 2 kap. 10 § plan- och bygglagen (PBL) se till att miljökvalitetsnormerna följs vid planläggning och i andra PBL-ärenden.

Om kommunen trots det antar en detaljplan som medför att en miljökvalitetsnorm inte följs ska länsstyrelsen upphäva beslutet.

Undantag

Skyldigheten att nå god status och förbudet mot försämring av befintlig status i en vattenförekomst är bindande för medlemsstaterna. Vattenförekomster som på grund av tekniska svårigheter, naturgivna förhållanden eller orimligt dyra åtgärder i förhållande till samhällsnyttan inte kan nå det generella målet medges undantag. Dessa undantag uttrycks antingen som en tidsfrist eller ett sänkt krav. Tidsfristen är satt till antingen 2021 eller 2027. Huvudregeln är dock att den befintliga statusen trots undantagen inte får försämras.

Det finns också en möjlighet att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad - till exempel om det finns artificiella barriärer eller konstgjorda strandlinjer som påverkar statusen – vilket innebär att de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna anpassas efter vad som är möjligt att nå.

Vattenmyndigheterna är skyldiga att tillämpa undantagen om förutsättningarna är uppfyllda, inklusive att förklara ett vatten som kraftigt modifierat.

Dessa undantag är dock inte tänkta att kunna tillämpas på enskilda verksamheter som riskerar att bryta mot försämringsförbudet eller medföra att god status inte nås inom utsatt tid. För sådana verksamheter finns det i direktivet istället ett särskilt undantag i artikel 4.7. Undantaget tar sikte på en ny eller förändrad verksamhet som utgör en fysisk förändring av vattenförekomsten eller om försämringen medför att statusen försämras från hög till god status, under förutsättning att det handlar om ett allmänintresse av stor vikt. Tillämpningsområdet för undantaget för nya verksamheter är därmed mycket snävt. Det innebär att undantaget inte är tillämpligt på merparten av de verksamheter eller åtgärder där försämringsförbudet kan aktualiseras. De allra flesta verksamheter behöver därför vidta sådana skyddsåtgärder som medför att verksamheten inte orsakar en statusförsämring i strid med försämringsförbudet eller äventyrar möjligheten att nå god status i vattenförekomsten.

Kompensationsåtgärder

I vattendirektivet finns ingen uttrycklig möjlighet till kompensationsåtgärder som skulle kunna läka en försämring eller ett äventyrande av möjligheten att nå god status. Däremot framgår det av 5 kap. 4 § miljöbalken att det vid en bedömning av om en verksamhet eller åtgärd är tillåten ska tas hänsyn till "åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter". I förarbetena till bestämmelsen förtydligas att det vid en sådan prövning är möjligt att ta hänsyn till planerade åtgärder.

Detta innebär att en verksamhet som skulle medföra en otillåten försämring eller ett äventyrande av möjligheten att nå god status trots det kan tillåtas om den aktuella påverkan genom åtgärder utanför själva verksamhetsområdet kompenseras i sådan omfattning att den inte längre medför någon nettoförsämring eller något äventyrande. Exempelvis torde en verksamhet vars utsläpp av dagvatten skulle innebära en otillåten försämring, trots att alla möjliga åtgärder har vidtagits, ändå kunna tillåtas om tillräckliga kompenserande åtgärder vidtas.

Miljöfarlig verksamhet och dagvatten

Vad miljöbalken menar med miljöfarlig verksamhet finns definierat i 9 kap 1§. Utsläpp av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet. Användning av mark, byggnad eller anläggning på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa och miljön genom utsläpp av annat vatten än avloppsvatten är också miljöfarlig verksamhet.

Dagvatten inom detaljplanlagt område räknas som avloppsvatten om det avleds från flera fastigheter. Även dagvatten från en begravningsplats är ett avloppsvatten enligt miljöbalken. Vid tillsyn kan krav ställas på att förorenat dagvatten ska renas innan det släpps ut till ledningsnät, dike eller recipient. Krav på reningsåtgärder kan ställas oavsett om dagvattnet räknas som avloppsvatten eller inte. Innan en dagvattenanläggning för fördröjning och rening av avloppsvatten ska installeras ska en anmälan skickas in till miljöenheten. En anmälan ska också skickas in om en befintlig dagvattenanläggning ska ändras på ett sätt som kan medföra en väsentlig ändring av vattnets mängd eller sammansättningen.

Verksamhetsutövaren har alltid ansvaret för att miljöbalkens krav uppfylls och är den som ansvarar för dagvattenhantering på sin fastighet eller verksamhetsområde.

Verksamhetsutövare kan vara till exempel, företag och andra verksamheter, fastighetsägare, våghållare och VA-huvudmannen. Verksamhetsutövaren ska ha kunskap om sin verksamhets miljöpåverkan och ska på eget initiativ vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka påverkan på människors hälsa eller på miljön. Det är verksamhetsutövaren som har möjlighet att vidta åtgärder i sin verksamhet eller på sin fastighet ur rättslig, praktisk och ekonomisk synpunkt.

Lagen om allmänna vattentjänster

Vattentjänster är ett samlingsbegrepp på tjänster för vattenförsörjning och avlopp (i begreppet avlopp ingår både dagvatten och spillvatten). Kommunala VA-anläggningar kallas för allmänna VA-anläggningar (till skillnad från enskilda VA-anläggningar). När vattentjänster tillhandahålls genom en allmän VA-anläggning är de allmänna vattentjänster.

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning, spillvattenhantering eller dagvattenhantering (vattentjänster) i ett större sammanhang, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet tillgodoses genom en allmän VA-anläggning.

VA-huvudmannen är den som låter bygga och därmed äger den allmänna VA-anläggningen. Det kan vara kommunen själv eller en annan organisation, till exempel ett aktiebolag, men kommunen måste ha "rättsligt bestämmande inflytande" över VA-anläggningen.

Alla fastigheter inom det beslutade verksamhetsområdet för VA har rätt till en förbindelsepunkt till den allmänna anläggningen. Förbindelsepunkten ska finnas i fastighetens omedelbara närhet. När fastigheten har fått en förbindelsepunkt är fastighetsägaren skyldig att betala VA-avgifterna.

För dagvatten är det också möjligt att bortledande av dagvatten från fastigheten inte sker genom en förbindelsepunkt utan genom en annan anordning. VA-huvudmannen ska då

ordna de anordningar som behövs för bortledandet och informera fastighetsägaren om detta.

Fastigheter som har nytta av att dagvatten leds bort vatten från allmän platsmark ska även betala en avgift för detta. Den som ansvarar för den allmänna platsmarken ska även de betala en avgift om den allmänna platsmarken finns inom VA-anläggningens verksamhetsområde, och bortledande av dagvatten från den allmänna platsmarken behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

Avgifter som avser bortledande av dagvatten ska även täcka kostnaderna för den rening av dagvattnet som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Hur stora avgifterna är beskrivs i VA-taxan. VA-taxan beslutas av kommunen. Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen

Vattentjänstlagen är en så kallad speciallag. Detta innebär att när en fråga är reglerad i vattentjänstlagen så gäller dessa regler före allmänna lagar som kommunallagen eller skadeståndslagen.

Plan och bygglagen

Översiktsplan

Enligt Plan-och bygglagen (2010:900) ska översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap 2 §). I översiktsplanen kan man sätta upp övergripande mål och ange generella principer för dagvattenhanteringen, göra avvägningar gentemot bebyggelseintressen och definiera behov av ett mer detaljerade underlag för olika delområden. Hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer och kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterad översvämning, ras, skred och erosion, ska även framgå, samt kommunens syn på hur sådana risker kan minska eller upphöra (3 kap 5 §).

Detaljplan

Utgångspunkten i plan- och bygglagen (2010:900) är att marken som ska tas i anspråk för bebyggelse ska vara lämplig för det ändamål som detaljplanen anger. Om dagvatten är ett problem som behöver lösas, för att marken ska anses vara lämplig, ska kommunen kunna visa att ett genomförande av detaljplanen klarar av att lösa problemet. Detta kan ske med hjälp av planbestämmelser för att dagvattenlösningen ska genomföras. I en detaljplan får kommunen bland annat bestämma användningen och utformningen av allmänplatsmark samt användning av kvartersmark och vattenområden (4 kap 5 §), markreservat som behövs för allmänna ändamål (4 kap 6 §) och hur allmänna platser som har enskilt huvudmannaskap ska användas och utformas (4 kap 8 §). I en detaljplan kan man även

bestämma placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter (4 kap 16 §), byggnaders användning och bebyggandets omfattning (4 kap 11 §) samt vegetation och markytans utformning och höjdläge (4 kap 10 §). För att förebygga skaderisker kan kommunen i detaljplanen bestämma skyddsåtgärder för att motverka bland annat översvämning och erosion (4 kap 12 §), bestämma att bygglov eller startbesked endast får ges under förutsättning att en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits och att marklov krävs för åtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet (4 kap 15 § (enligt 9 kap 12 §))

Ansvarsförhållandena skiljer sig åt om ett detaljplaneområde omfattas av ett verksamhetsområde för dagvatten eller inte. Är dagvattnet ett problem som behöver lösas i ett större sammanhang och planområdet ligger inom ett verksamhetsområde för dagvatten är det VA-huvudmannen som enligt LAV är skyldig att ta hand om vattnet. Kommunen kan i detaljplan reservera mark för allmännyttiga dagvattenledningar inom kvartersmark som säkras genom ledningsrätt. Med planbestämmelser kan markanvändningen regleras för tekniska anläggningar och med egenskapsbestämmelser kan utformningen av allmänplatsmark regleras såsom markhöjd och lutning, markens genomsläpplighet samt till exempel att dagvattendammar, våtmarker, avskärande diken eller skyddsvallar ska anläggas.

På kvartersmark kan kommunen använda planbestämmelser för att undvika risker för hälsa och säkerhet. Bebyggelsens placering och utförande, till exempel byggteknik och lägsta golvnivåer, kan regleras. Planbestämmelser kan också ange markens höjd över ett givet nollplan och markens lutning, liksom markens genomsläpplighet och utformning med vegetation för att motverka ras, skred och erosion. Bestämmelser kan även reglera att särskilda anläggningar som skyddsåtgärd mot dagvatten/översvämning krävs och villkoras för att bygglov eller startbesked ska kunna ges.

När LAV inte är tillämplig hamnar ansvaret för att ta hand om dagvattnet på de enskilda fastighetsägarna. I detaljplan kan kommunen ange vilka anläggningar som ska vara gemensamma, vilka fastigheter som ska ingå i gemensamhetsanläggningen och vilka utrymmen som ska tas i anspråk för anläggningarna.

En planbestämmelse kan reglera en åtgärd som inte kräver lov och som inte tas upp vid det tekniska samrådet. Även dessa planbestämmelser ska ändå följas och åtgärderna ska vidtas så att de inte strider mot detaljplanen (10 kap 2 §)

Det är byggherrens ansvar att se till att de åtgärder som regleras i detaljplan genomförs och det är kommunens ansvar att följa upp genomförandet. Byggnadsnämnden kan ställa krav på genomförande genom ett åtgärdsföreläggande (11 kap 19 §),

Markanvisningsavtal

En markanvisning är en överenskommelse mellan kommunen och en byggaktör. Markanvisningen gäller i två år och ger byggaktören ensamrätt att förhandla med kommunen om förutsättningarna för att bebygga ett visst område.

Möjligheter för kommunen att reglera dagvattenhantering i markanvisningsavtal vilar på vad man som markägare civilrättsligt kan avtala om. De villkor som anges i avtalet får inte gå ut över vad som följer jordabalken, kommunlagen och avtalslagen. Avtalet och kraven ska även följa det som PBL, LA och MB medger. Kommunens krav på att bekosta dagvattenanläggningar får inte gå utöver det utrymme som lagen medger.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd

I 6 kap. Boverkets byggregler (BBR), finns detaljföreskrifter och anvisningar om byggnaders tekniska egenskaper samt krav på utformning. Där finns bland annat bestämmelser som styr dagvatteninstallationer på fastigheten, krav på installation av vissa tekniska åtgärder för att minska föroreningar till recipient och för att minska risken för skador på fastighet och byggnad till följd av översvämning. Dessa krav måste byggaktörer rätta sig efter då BBR inte kan avtalas bort. Kommunerna kan i dessa delar inte heller ställa högre krav än de som finns i BBR.

Dagvattenstrategi: Bilaga 2 – Styrande och vägledande dokument

Dagvattenpolicy

Sundbybergs stads dagvattenpolicy antogs av kommunfullmäktige 28 februari 2022 §53 och syftet med är att stödja alla nämnder och bolag i deras arbete med att säkerställa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Policyn anger stadens målsättning och ska vara vägledande vid planering och förvaltning av dagvatten.

För att nå en långsiktigt hållbar dagvattenhantering ska staden arbeta mot dagvattenpolicyns viljeriktning. Målen ska ses som en helhet och har ingen inbördes rangordning. Dessa är också grunden i dagvattenstrategin. En enskild bedömning av hur dagvattnet ska hanteras måste ske i det aktuella området.

Vatten- och avloppspolicy

Stadens vatten- och avloppspolicy antogs i kommunfullmäktige 2017 § 3. Syftet med Stadens vatten- och avloppspolicy är att säkerställa en hållbar och trygg vatten-och avloppsförsörjning. Policyn anger stadens viljeinriktning i arbetet med planering och förvaltning av vatten- och avlopp (VA). Dessa är:

Sundbybergs stad ska arbeta med VA på ett hållbart och kostnadseffektivt vis.

Sundbybergs stad ska ha förmåga att hantera såväl akuta som långvariga störningar i VA-försörjningen.

- VA-ledningsnätet ska underhållas och förnyas för att säkerställa en hållbar utveckling och anpassning till ett förändrat klimat.
- VA-ledningsnätet ska ha god funktion och vara fackmannamässigt projekterat och utbyggt. En hög kunskapsnivå om VA-ledningsnätets funktion och utformning ska upprätthållas inom staden.
- Sundbybergs stad ska tillsammans med Norrvatten upprätthålla god leveranssäkerhet och kvalitet på dricksvatten.
- Sundbybergs stad ska eftersträva att minska mängden olämpliga ämnen i avloppssystemet.
- Sundbybergs stad ska minska översvämningar orsakade av avloppssystem, samt minska mängden spillvatten som släpps ut till sjöar och vattendrag.
- Sundbybergs stad ska verka för att öka invånarnas kunskap om vatten- och avlopp.

Riktlinjer för grönytefaktor på kvartsmark

Grönytefaktorn (GYF) är ett planeringsverktyg för att medvetet arbeta med ekosystemtjänster, grönska, dagvatten och sociala värden i planering och byggande. Syftet med grönytefaktorn är att garantera att kvartersmark anläggs i enlighet med stadens ambitioner och riktlinjer för klimatanpassning, dagvattenhantering och grönstruktur för att bibehålla en attraktiv stad med upplevelserika rekreativsmiljöer, rent vatten, ren luft och ett bra lokalklimat. Den blågröna strukturen måste också utformas för att vara motståndskraftig mot klimatförändringar och extrema väder.

- De funktioner som eftersträvas i GYF med hjälp av grönska och hantering av dagvatten är:
- Dämpa effekten av negativa klimatförändringar och skapa en ökad resiliens
- Tillföra sociala värden i kvarter och på bostadsgårdar
- Gynna och stärka områdets biologiska mångfald

GYF mäts som en poängkvot mellan mängden "ekoeffektiv yta" och kvarterets totalyta. I Staden är minimum-faktorn för GYF för kvartersmark satt till 0,6. Den grönytefaktor som uppnås ska vara balanserad mellan de olika funktionerna som eftersträvas; klimatanpassning, sociala värden och biologisk mångfald. Balanseringen innebär att grönytefaktorn ska innehålla minst 60 procent av det möjliga antalet faktorer inom varje funktion.

Grönytefaktorn premierar grönska som fyller flera funktioner, och som ger upphov till många olika ekosystemtjänster.

Lokala åtgärdsprogram och genomförandeplaner

Syftet med lokala åtgärdsprogram är att konkretisera vattenarbetet, med utgångspunkt i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram, så miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten kan följas i enskilda vattenförekomster.

De åtgärdsprogram som Vattenmyndigheterna fastställer har hittills varit av generell och översiktlig karaktär. I förvaltningscykeln för perioden 2016–2021 har det övergripande åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med mer detaljerade åtgärdsområdesprogram. Dessa åtgärdsprogram, tillsammans med de möjliga åtgärder som anges i VISS¹, ger delvis ett förbättrat underlag för att identifiera lokala åtgärdsbehov men är fortfarande på en alltför övergripande nivå för att det ska fungera som ett faktiskt verktyg för genomförande av konkreta åtgärder för de berörda vattenförekomsterna. Därför har samtliga kommuner inom respektive avrinningsområde beslutat att gemensamt arbeta fram ett lokalt åtgärdsprogram för respektive recipient som inte uppfyller miljö kvalitetsnormerna.

Det lokala åtgärdsprogrammet för Brunnsviken, Bällstaån, Ulvsundasjön och Igelbäcken redovisar en samlad bild av förbättringsbehoven och utmaningarna för hela recipientens avrinningsområde och utgör ett gemensamt underlag för framtagandet av åtgärder, prioriteringar och genomförande i respektive kommun. De konkreta föreslagna åtgärderna i Sundbybergs stad redogörs dock i den kommunspecifika genomförandeplanen. I denna

¹ Databasen vatteninformationssystem Sverige (VISS) har utvecklats av Havs och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna.

redovisas bland annat föreslagna åtgärders geografiska placering och förväntad reningseffekt. Detta möjliggör för ansvariga aktörer att påbörja förstudier, projektering och genomförande utifrån förslagen.

Grönplan

Stadens nuvarande grönplan godkändes av stadsbyggnads- och miljönämnden den 13 juni 2011. Grönplanen beskriver stadens grönstruktur, dvs. parker, naturmark, grönstråk, länkar och andra grönytor, dess potential och brister ur ett ekologiskt, socialt och kulturellt perspektiv.

Grönplanen ska fungera som ett underlag för framtida planering samt ge riktlinjer för bevarande, förvaltning och utveckling av Sundbybergs grönområden. Den ska ligga till grund för de skötselplaner samt den klassificering av parker och planteringar som ska tas fram. Intentionen är också att grönplanen ska vara lättillgänglig för stadens invånare och att den ska vara ett levande dokument som uppdateras kontinuerligt. Arbete pågår med att uppdatera grönplanen.

Riktlinjer från Svenskt Vatten

Svenskt vatten är branschförening för VA-huvudmän i Sverige och ger ut publikationer som bland annat berör hur anläggningar ska dimensioneras. Publikation 110 (P110) som berör avledning av dag-, drän- och spillvatten anger att det i en nyanlagd allmän VA-anläggning är praxis att regn med återkomsttid på 10 år ska kunna avledas utan att trycknivån stiger ovan marknivå (det vill säga 10-årsregn ska få plats i VA-ledningarna utan att det blir marköversvämning). I tätare bostadsbebyggelse och centrum- och affärsområden rekommenderas i P110 att 20- respektive 30-årsregn ska kunna avledas i VA-anläggningen.

VA-huvudmannen ansvarar för utformningen av den allmänna VA-anläggningen så att anläggningen kan hantera de regn som den är dimensionerad för. Vilka konsekvenser som uppstår vid regn med återkomsttid större än de som ska få plats i dagvattensystemet då vattnet rinner på markytan bestäms av hur bebyggelsen är utformad och höjdsatt. Det är därför viktigt att ta hänsyn till detta i planering och utformning av nya områden.

Befintliga områden utgör en större och svårare utmaning. Här kan inte generella riktlinjer gälla på samma sätt som för nya VA-anläggningar dels eftersom olika regler gällt under de olika tider som VA-anläggningen byggts ut, och dels eftersom de yttre förutsättningarna i form av höjdsättning och byggnaders placering redan är givna.

Översiktsplanen

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen fungerar som ett strategiskt planeringsunderlag och dess syfte är att ge vägledning och stöd i beslut om mark- och vattenanvändningen och om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men tydliggör viljeriktningen för stadens framtida utveckling i förhållande till förutsättningar inom och utom staden (exempelvis lagkrav, regionplaneorgan, omgivande kommuner, länsstyrelsen och byggaktörer). Översiktsplanen ska även redovisa hur kommunen tar hänsyn till riksintressen och

miljökvalitetsnormer. Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i den inriktning för Sundbybergs utveckling som fastställts i stadens vision för 2030.

Gällande översiktsplan beskriver översiktliga strategier som berör stadens dagvattenhantering vid framtida planering. Dessa är:

Stadens vatten ska bli en mer visuell del i stadsmiljön

Dagvatten ska användas som en resurs för att skapa attraktiva, tillgängliga och funktionella inslag i stadsmiljön. I nya och upprustade stadsrum ska dagvatten och växtlighet integreras i utformningen. Ytlig dagvattenhantering med översvänningsytor, dammar och bäckar ska eftersträvas.

Stadens gröna och blå band ska stärkas och utvecklas

Integrera norra Råstabäcken i stadsutvecklingen längs Enköpingsvägen och vid Råsta för att skapa nya värden för ekologi, dagvattenhantering, rekreation och klimatanpassning.

Ekosystemtjänster ska användas i planeringen och utvecklingen av staden

Stadens grönområdens biologiska, sociala och klimatreglerande funktioner ska lyftas fram och utnyttjas.

Stadens modell för grönytefaktor ska tillämpas vid planläggning och bygglovgivning för att säkra att kvartersmarken bidrar med ekosystemtjänster.

Tillkommande bebyggelse koncentreras till redan hårdgjord mark. Inför eventuell exploatering av en grönyta ska denna bedömas utifrån sin funktion och potential i ett större sammanhang

Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras

Dagvattenhanteringen ska bidra till en förbättring av stadens yt- och grundvattenkvalitet och att god vattenstatus uppnås i Bällstaån, Bällstaviken, Igelbäcken och Brunnsviken.

Öka beredskapen för klimatförändringarna

Anpassa byggnader och anläggningar efter riskerna vid planering i områden som hotas av översvämning eller skred. Lokalisera samhällsviktiga funktioner till platser utanför riskområdena eller utforma dem med stor hänsyn till riskerna.

Reservera nödvändiga ytor för dagvattenhantering. Använd mångfunktionella ytor för att begränsa konsekvenserna av översvämningar.

Värna stadens grönska för sin funktion att mildra effekterna av ett varmare klimat och för att jämna ut kraftigare vattenflöden.

För att bygga ett robust samhälle behöver dagvattenssystemet kompletteras med säkra avrinningsvägar på ytan och befintliga lågpunkter ses som en resurs som möjliggör fördröjning och hantering av stora vattenmängder. Ytorna bör utformas multifunktionellt, till exempel kan parkområden anläggas i dessa lägen och utformas så att de kan fungera som översvänningsytor.

Översiktsplanen har även pekat ut ett antal områden inom staden som är viktiga för att våra vattenförekomster ska uppnå MKN. Dessa inkluderar bland annat platser invid Bällstaån och Bällstaviken, samt Örvalen.

Teknisk handbok

Teknisk handbok innehåller administrativa och tekniska anvisningar och vänder sig till projektörer, exploatörer eller entreprenör inom staden. Handboken ska användas som vägledning och stöd för att säkerställa kvalitet vid planering, projektering, byggande samt drift och underhåll på allmän platsmark inom staden. Syftet är att underlätta för alla att arbeta långsiktigt, hållbart, effektivt och ekonomiskt med stadens utemiljö.

Teknisk Handbok beskriver dagvattenfrågor som skall säkerställas i planerings och projekteringskedet. Dessa är:

- Dagvatten ska fördröjas och renas vid dagvattenkälla och ytor ska reserveras för dagvattenhantering.
- Sekundära avrinningsvägar bör säkerställas för regn som överstiger dimensionerande återkomsttid på minst 100 år.
- Vid instängda områden är det extra viktigt att beakta konsekvenserna av en eventuell översvämningssituation och vidta kompletterande åtgärder för att minimera risker för skador.
- Befintliga lågpunkter skall ses som en resurs som kan möjliggöra fördröjning och hantering av stora vattenmängder. Ytorna bör utformas multifunktionellt med estetiska värden i till exempel i parkområden.

Intentionen är att Teknisk handbok skall uppdateras var annat år men med löpande korrigeringar vid felaktigheter.

VA-teknisk standard

Det primära syftet med de tekniska krav och anvisningar som upprättats i handboken är att generera en enhetlig teknisk standard över Sundbybergs VA-anläggningar med avseende på drift och underhåll. Handboken är utformad på sådant sätt att den främst ska användas av entreprenörer, exploatörer och projektörer som utför arbeten på stadens VA-ledningsnät samt VA-anläggningar. I alla led, från projektering, planering och utförande, ska det systematiska arbetsmiljöarbetet ingå med avseende på fysiska, psykologiska och sociala förhållanden för att minimera riskerna för ohälsa och olycksfall.

I handboken beskrivs de tekniska krav som gäller för VA-huvudmannens dagvattenledningar och dagvattenanläggningar.

Stadens VA-tekniska standard bygger till stor del på lagar, regler, standarder och platsspecifika krav inom staden. Det resulterar i att löpande revideringar behöver göras, vilket ställer krav på att användaren använder aktuell utgåva som finns att ta del av på stadens hemsida. Om avsteg behöver göras ska det först godkännas av VA-enheten på Sundbyberg Avfall och Vatten AB (SAVAB).

VA-plan

Staden tar fram en VA-plan som beräknas vara klar i mitten av 2023. VA-planen ska vara ett förvaltningsövergripande program enligt stadens styrmodell. Den ska hantera VA-frågor i den befintliga bebyggda miljön samt i fysisk planering. Den ska underlätta övergripande prioritering av stadsutvecklingsprojekt samt planering av bebyggelse och anläggningar. Den ska tydliggöra vilka markområden som bör reserveras för VA-anläggningen både i närtid och i längre perspektiv. VA-planen ska också översiktligt

beskriva den befintliga VA-anläggningens behov och förnyelseplanering. VA-planen ska översiktligt peka ut mark som bör reserveras för dagvattenanläggningar, samt områden där utredningsbehov för dagvattenhantering finns.

Övergripande miljömål i Sundbybergs stad

Övergripande hållbarhetsmål och miljömål med tillhörande mått fastställs i stadens budget. Målen hanteras inom stadens planerings- och uppföljningsprocess hos nämnder och bolag enligt stadens styrmodell. Målen realiseras i nämnder och bolags verksamhetsplanering och affärsplaner samt följs upp och analyseras i verksamhetsberättelser och årsredovisningar.

Dagvattenstrategi: Bilaga 3 – Ansvarsfördelning

Sundbybergs stad har det övergripande ansvaret för den lokala samhällsutvecklingen. I och med ansvaret för bebyggelseplanering, har staden ansvar för att dagvatten omhändertas i befintlig och i ny bebyggelse inom hela Sundbyberg.

För att hantera dagvattenfrågan krävs ett brett och tydligt samarbete inom politik, nämnder samt mellan kommunala sektorer och bolag. Många av stadens ansvarsområden berörs av dagvattenfrågan, till exempel fysisk planering, byggande, tillsyn, VA samt drift av allmän platsmark.

För att kunna arbeta med dagvattenfrågan på ett hållbart och effektivt sätt är det viktigt att ha en tydlig ansvarsfördelning inom staden.

Nedan redogörs för de olika verksamheternas övergripande ansvar.

Detaljplanering och exploatering

Staden har ansvar för att bedöma markens lämplighet för bebyggelse med hänsyn till bland annat vattenförsörjning och avlopp samt risk för översvämning och erosion.

Miljö kvalitetsnormerna (MKN) för berörda recipienter får inte försämrats i och med genomförandet av en detaljplan. Detta innebär bland annat att staden vid detaljpaneläggningen ska ha försäkrat sig om att dagvattenhanteringen går att lösa. Planeringen för detta genomförs med stöd av 4 kap. plan- och bygglagen. Ansvarig nämnd är kommunstyrelsen.

I samband med detaljplanering och exploatering ska staden arbeta för att uppnå kraven i dagvattenpolicyn samt arbeta utifrån dagvattenstrategin. Staden har planmonopol och i den fysiska planeringen utarbetas både kommunövergripande planer, som översiktsplanen, samt program och detaljplaner. Med dessa verktyg har staden möjlighet att planera för en god dagvattenhantering bland annat genom att styra markanvändningen och reglera olika frågor som ger förutsättningar för en god dagvattenhantering. Genom att reglera markens höjdsättning och säkra ytor som kan översvämmas kan man till exempel skapa förutsättningar för att kontrollera och styra vattnets väg och leda det till lämpliga ytor. Staden kan även bland annat reglera markanvändning till förmån för tekniska anläggningar som dagvattendammar, reservera mark för allmännyttiga dagvattenledningar inom kvartersmark, reglera vegetation och markens genomsläpplighet och bestämma skyddsåtgärder för att motverka översvämning och erosion. Vid detaljplanering och exploatering ska det även säkerställas så långt som möjligt att markyta för snödeponi finns inom staden i dialog med huvudmannen för allmän platsmark.

Genomförandet av en detaljplan ska regleras främst via exploateringsavtal samt i avtal mellan staden och markägare/byggaktörer då staden säljer och upplåter mark. Stadens exploateringsavtal ska bland annat reglera överlåtelse av mark för att möta behovet av allmänna platser, och finansieringen av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp. Även nödvändiga åtgärder som behöver vidtas utanför planområdet bör inkluderas i exploateringsavtalet, så som investeringar i teknisk infrastruktur som är nödvändiga för att genomföra planen. Nödvändiga åtgärder avseende dagvattenhantering bör med stöd av Plan och bygglagen (PBL) och Lagen och allmänna vattentjänster (LAV) föras in vid behov, då detaljplanens genomförande inte får försämrade möjligheten att uppnå MKN i berörda vattenförekomster.

Genomförande

Genomförandet av en detaljplan ska grundas på plankarta och planbeskrivning. Det är viktigt att krav gällande att uppnå MKN, fördröjning och skyfallshantering följer med och bevakas i genomförandeskedet. Genomförande ansvarar för att mer detaljerade utredningar kan behöva tas fram vid projektering i genomförandeskedet, för att säkerställa dagvattenhanteringen.

Bygglöv

Bygglövsfunktionen bevakar dagvattenfrågan, samordnar och initierar dagvattenfrågan i bygglöv och i tekniskt samråd. I det tekniska samrådet bevakas dagvattenfrågan utifrån bygglövet, detaljplanen och BBR. Bygglöv initierar dagvattenutredning där förslag till dagvattenhantering saknas i gällande detaljplan, om sådan behövs för lovgivning. Ansvarig nämnd är byggnads- och tillståndsnämnden.

Miljö

Staden ska genom tillsyn kontrollera miljöfarliga verksamheter och att olika typer av verksamheter dagvattenhantering sker på ett godtagbart sätt, så att föroreningar inte släpps ut orenat till mark, dagvattenledning, dike, sjö eller vattendrag. Tillsynen utförs av miljöhandläggare på miljöenheten med stöd av miljöbalken. Miljöenheten handlägger också anmälningar av dagvattenanläggningar. Ansvarig nämnd är byggnads- och tillståndsnämnden.

Huvudman för allmän platsmark

När kommunen är väghållare och huvudman för allmän platsmark är kommunen ansvarig för avvattningen och att dagvattnet omhändertas lokalt innan det ansluts till den allmänna VA-anläggningen. Ansvarig nämnd på staden är stadsmiljö- och tekniska nämnden. Väghållare räknas som verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Det innebär bland annat att staden är ansvarig för att avvattningssystemen för allmänna parker, gator och

parkeringsytor utformas ändamålsenligt och i enlighet med framtagna riktlinjer och strategier. Staden ansvarar för att föroreningsinnehållet minimeras i det dagvatten som tillförs den allmänna VA-anläggningen från allmänna platser. Då dagvatten avleds direkt från allmän plats till recipient är staden ansvarig för att utsläppet sker enligt gällande regelverk. Vid ombyggnad av allmänna platser och kommunala gator och parkeringsytor ska huvudmannen verka för att dagvatten hanteras i enlighet med stadens dagvattenkrav. Huvudmannen för allmän platsmark ska även i dialog med Plan- och exploatering vara behjälplig för att hantera stadens behov av snötipp.

Huvudmannen för allmän platsmark ansvarar för bland annat gaturenhållning och snöhantering som båda är viktiga verksamheter för att minska dagvattnets påverkan på recipienten. Huvudmannen för allmän platsmark ansvarar också för att bevaka frågor rörande biologisk mångfald och den rekreativa utformningen av öppna dagvattenanläggningar i staden. De ansvarar också för drift och underhåll av dagvattenanläggningar som tar emot vatten från endast allmän platsmark, liksom grönytor runt dagvattenanläggningar som ägs av VA-huvudmannen (SAVAB) och som inte är nödvändiga för dagvattenfunktionen (rening och fördröjning). Staden kan även vara VA-huvudmannen behjälpliga med drift/underhåll av VA-huvudmannens dagvattenanläggningar för att optimera resurserna för staden och dess bolag. Detta regleras i så fall med separata platsspecifika drift- och underhållsavtal. Vaghållaren äger också dagvattenbrunnar och tillhörande servisledningar fram till överenskommen förbindelsepunkt, och ansvarar för underhållet av dessa. Utifrån detta är det viktigt under en planprocess att det parallellt drivs ett arbete kring drift- och underhållsaspekterna för de tillkommande anläggningarna så att medel tillsätts huvudmannen för allmän platsmark för deras kostnader. Ansvars- och kostnadsfördelningen för anläggningar ska fastläggas mellan huvudmannen för allmänna platsmark och VA-huvudmannen.

VA-huvudmannens ansvar - Sundbyberg Avfall och Vatten AB

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV2016:412) reglerar att staden skall ordna vattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering när det behövs för att skydda människors hälsa och miljön. Behov bedöms uppstå när det finns en samlad bebyggelse. Var behov finns ska kommunfullmäktige redovisa genom att besluta om ett verksamhetsområde för VA. Sundbyberg är så tätbebyggt att nästan hela staden ligger inom verksamhetsområdet för VA, endast Igelbäckens naturreservat ligger utanför. Fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för VA är skyldiga att betala avgifter enligt beslutad VA-taxa. Va-taxan beslutas av kommunfullmäktige och måste utformas så att avgifterna inte överskrider det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen. Alla fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för VA har då rätt att vid sin fastighetsgräns få en förbindelsepunkt för vatten, en för spillvatten och en för dagvatten. Ansvar för att som VA-huvudman förse fastigheterna med dricksvatten och avledning av spillvatten och dagvatten kan antingen

ske via förvaltningsform eller som bolag. I staden har man valt att lägga VA-huvudmannens ansvar på Sundbyberg Avfall och Vatten AB (SAVAB).

Även dagvatten från allmän platsmark och gator och vägar har rätt att få ansluta till det allmänna dagvattennätet om de ligger inom beslutat verksamhetsområde. Anslutningen ska även här ske vid en beslutad förbindelsepunkt. Avvattning och vid behov rening av dagvattnet ska ske innan anslutning till det allmänna dagvattennätet. SAVAB ansvarar således för utveckling, drift och underhåll av det allmänna dagvattennätet som tar emot dagvatten från fastigheter och gator och vägar och avleder det till vattendrag och sjöar.

I nya dagvattensystem har VA-huvudmannen, enligt Svenskt Vattens publikation P110, ansvar att kunna avleda 10-årsregn i områden med gles bebyggelse, 20-årsregn i områden med tät bostadsbebyggelse och 30-årsregn i områden med centrum- och affärsområden. När det gäller befintliga system ska anläggningen klara 10-årsregn.

Om det föreligger behov av rening eller fördröjning med hänsyn till mottagande recipients känslighet ansvarar bolaget för att det behovet tillgodoses. VA-bolaget är också verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Bolaget ska tillsammans med staden verka för att dagvatten omhändertas lokalt och renas före anslutning till den allmänna dagvattenanläggningen.

Dagvattenledningar och öppna dagvattenanläggningar på allmän platsmark

ägs av VA-huvudmannen i de fall de hanterar dagvatten från kvartersmark, dvs från fastigheterna. Dagvattendammar som hantera både dagvatten från kvartersmark och allmän platsmark ägs av VA-huvudmannen. Staden bidrar genom aktuell dagvattenavgiftstaxa. Dagvattenledningar och öppna anläggningar med dagvatten från endast allmän platsmark ägs av huvudmannen för allmän platsmark.

Fastighetsägare

För dagvattenledningar och anläggningar på fastighetsmark ansvarar fastighetsägaren för att avsedd funktion upprätthålls under hela brukningstiden. För hantering och bortledning av dagvatten utanför verksamhetsområden ansvarar respektive fastighetsägaren för sin egen dagvattenhantering och avledning.

Organisation för helhet och samordning

Staden har en arbetsgrupp för dagvattenfrågor som träffas 2 gånger per år, eller vid behov. Gruppen består av representanter från olika sektorer och bolag inom stadens organisation. Funktioner som representeras är stadsbyggnadsavdelningen (översiktsplanering och detaljplanering), projektledning för genomförandeskede, miljöskydd, huvudman för allmän platsmark (planering och drift), miljösamordning samt VA-ingenjör (planering och drift). Gruppens syfte är att utifrån ett hela staden perspektiv hålla ihop stadens åtgärder

och ansvar i dagvattenarbetet. Stadsbyggnadsavdelningen utser lämplig funktion för att samordna arbetsgruppen för dagvatten.

Stadens översiktsplanering ansvarar för det strategiska arbetet relaterat till dagvatten- och skyfallshantering samt som stöd i dessa frågor i tidiga exploateringsskeden, detaljplaner samt genomförandeskeden.